ÑAPA
Weekendbijlage
van dagblad Amigoe
zaterdag 28 juni 2014

Da Costa Gomez

Reünie van een reislustige familie

Pagina 14 & 15

Inhoud

Voorpagina 1

Inhoud 2

Uitgelicht 3

Gezondheid 4 & 5

Eten & drinken 6 & 7

Deugden 6

Literatuur 8 & 9

Avontuur op grote hoogte 10 & 11

Puzzels 12

Columns 13

Reünie van een reislustige familie 14 & 15

Business 16 t/m 20

Foto van de week.

Chihuahua Happy is morgen natuurlijk fan van het voetbalteam van Mexico tijdens het WK. Maar deze week was het Mexicaanse hondje ook wel een beetje supporter van het elftal van Oranje. De foto werd ingezonden door Lia Nieuwkamp, Aruba.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

VORMGEVING Wendela Ataliede, Linda van Eekeres, Sarah Kuiper, Oscar Vanegas

Aan deze Ñapa werkten mee:

Arthur van Aalst, Marja Berk, Monique Casimiri, Hans de Haan, Erik van Kampen, Brede Kristensen, Shakti-Aroena Lakhi, Judice Ledeboer, Wouter Mol, Mirto Murray, Milangela Plate, Nelly Rosa, Jan de Ruijter, May Voges, Miriam de Windt, Ken Wong

Thuis.

Wasdrogen

Monique Casimiri

Het is fijn dat het weer wat warmer wordt. Met name mijn haar is daar blij mee, maar ook mijn wasgoed. Het lijkt een vreemde vergelijking, maar het heeft wel degelijk met hetzelfde te maken. In de winter mijn haren wassen is niet prettig. Het wassen zelf is wel lekker warm, maar daarna wordt het een terugkerend probleem. Het wil niet drogen. Het duurt soms meer dan vierentwintig uur voordat het droog is. Ik heb dik en veel haar en door die vochtige kou hier wil het niet drogen. Op Curaçao sta ik bij wijze van spreken een half uur in de wind en mijn haar is droog.

Net als mijn haar wil ook het wasgoed niet drogen. Nu zou ik alles in de droogtrommel kunnen gooien, maar mijn broeken zijn daarna minstens één maat gekrompen en mijn blouses kan ik niet meer aan. En hoe leuk ik shoppen ook vind, dat wordt me toch te kostbaar. Sommige kleren zullen moeten drogen op een droogrekje. Uiteraard midden in de kamer, want buiten vriest het kapot, of regent het nat. Nu hebben wij geen grote schuur of bijkeuken waar zo'n droogrek kan staan, dus dat staat midden in de kamer. Meestal de woonkamer, want daar is de verwarming goed aan en droogt de was iets sneller. Dat wil zeggen, dan is de was na twee dagen bijna droog.

Op Curaçao hang je je was even op, in de wind en in zeer korte tijd is de was droog. In de zomer hier lukt dit nog wel op een mooie droge dag. Maar tegen de avond, wanneer het killer wordt, wordt ook de lucht vochtiger waardoor de was niet meer droogt. Het blijft een heen en weer geloop met de was. Even buiten hangen, nee gauw weer naar binnen, ik zie een bui aankomen. Ja, nu kan het wel, maar we moeten zo weg, zal het droog blijven? Hè, net te laat, nu moet het toch nog binnen verder drogen.

Soms vergeet ik weleens de was uit de machine te halen. Het gevolg is dat die na een paar dagen ook droog is, wat een oplossing voor dat vervelende droogrek midden in de kamer zou kunnen zijn. Alleen gaat natte was, dat opgevouwen in een machine zit niet zo lekker ruiken. Dan haal je het eruit en bij de eerste handdoek die je eruit haalt ruik je het al, die was moet opnieuw gedaan worden, want met deze schone handdoeken wil geen mens zich meer afdrogen. Dat zou betekenen dat je daarna zelf weer onder de douche zou moeten en natuurlijk je haar weer moet wassen, en dat was net een beetje droog.

Dus met een beetje tegenzin houd ik deze natte vicieuze cirkel zelf in stand. Hmmmmm, dat moet beter kunnen.

Uitgelicht.

Dansend naar Banda'bou

Leerlingen van de dansvooropleiding van de Fina-DanceArtSchool en jongeren van Banda'bou stonden afgelopen weekeinde op het podium van Teatro Luna Blou. De voorstelling RISE Tesoro Deskubrí van de Simia Dance Company was het resultaat van het laatste van drie 'community'-projecten van dit schooljaar waarbij jeugd van Banda'bou in aanraking wordt gebracht met dans als kunstvorm. Het project is een initiatief van de Dance and More Foundation in samenwerking met het Deira Creative Volunteer platform.

Foto's: Ken Wong

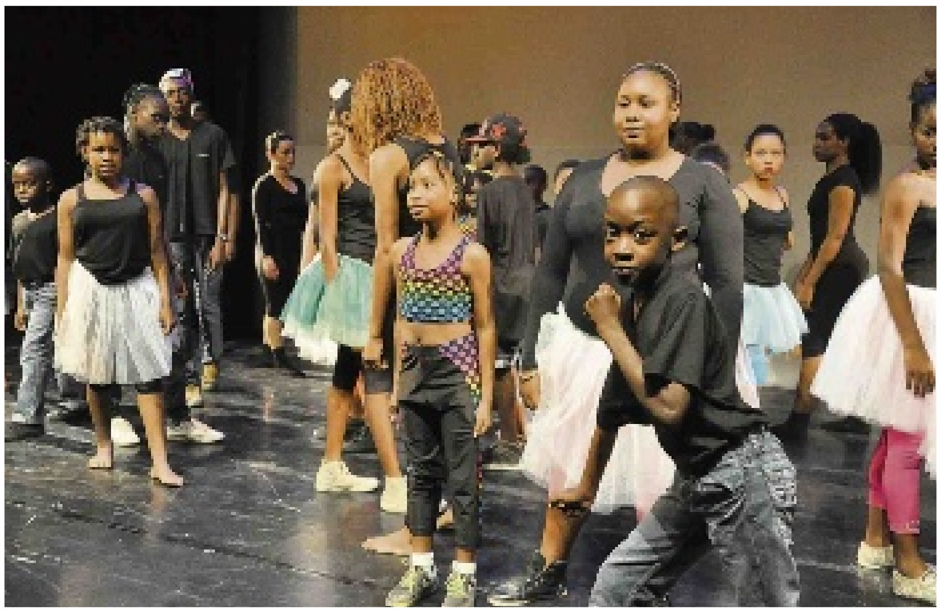

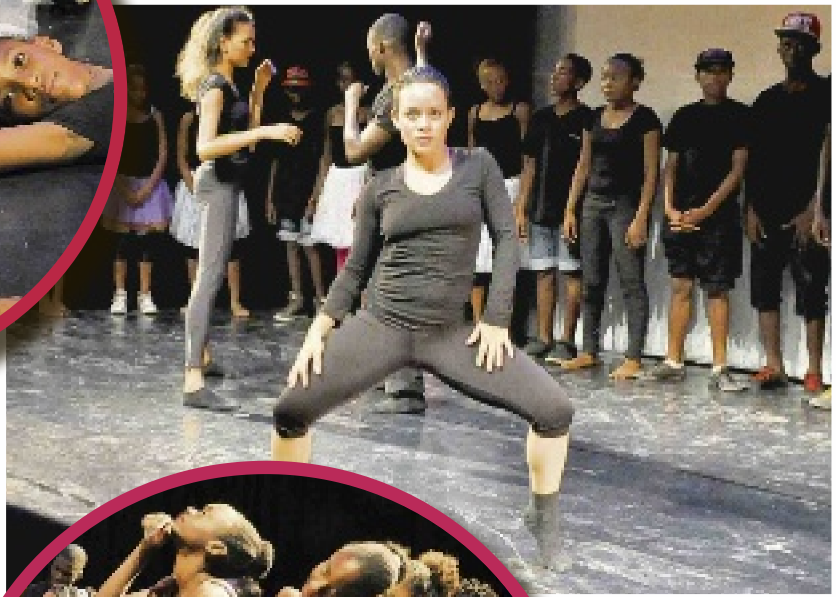

Medisch.

Gingivitis en parodontitis: infecties die eindelijk eens serieus genomen moeten worden

Ontstoken tandvlees (gingivitis) en ontsteking van het steunweefsel rondom de tanden en kiezen (parodontitis) zijn processen die het tandvlees en kaakbot aantasten en – onbehandeld – leiden tot verlies van gebitselementen. In de tandheelkunde valt de behandeling ervan onder de specialisatie parodontologie.

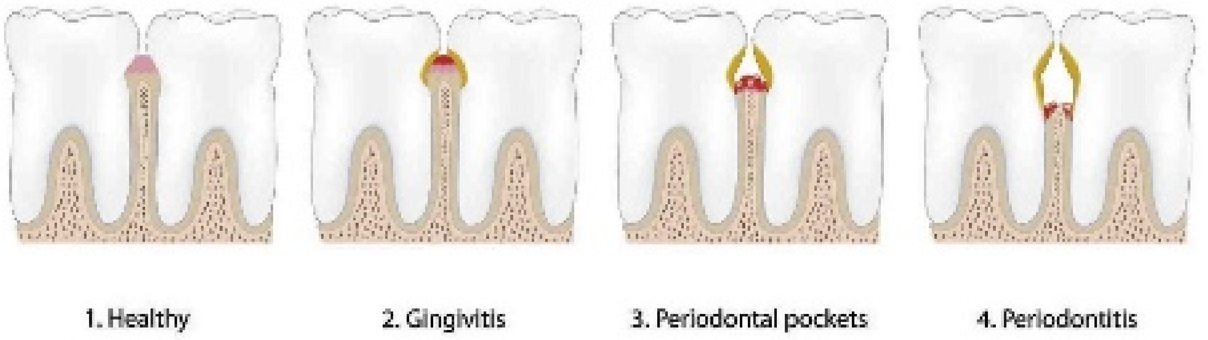

Tekst: **Hans de Haan**

Het bijzondere van deze infecties is dat ze pijnloos zijn, maar ze geven wel aanleiding tot bloedend tandvlees, hetgeen voor de meeste mensen helaas geen reden is om naar de tandarts te gaan. Het is verder een feit dat maar weinig mensen weten en beseffen dat er een sterk verband bestaat tussen de toestand van het gebit en de algemene gezondheid. Daarom is het goed dat een Engelse hoogleraar op dit gebied, Iain Chapple, in april van dit jaar via de British Medical Journal de medische wereld heeft wakker geschud hierover. De waarschuwende subtitel van mijn artikel is ontleend aan de titel van Chapple's publicatie.

De harde feiten

Op grond van een Engels onderzoek (White e.a.), in 2012 gepubliceerd in de British Dental Journal, is vastgesteld dat parodontitis de meest voorkomende infectieziekte is in het United Kingdom (64 miljoen inwoners) die bijna de helft van alle volwassenen treft en 60 procent van alle 65-plussers. Deze infectie is daardoor een grote bedreiging voor de publieke gezondheid die leidt tot onder meer verlies van tanden en kiezen, gestoorde voedselinname, spraakproblemen, dysfunctie van de kaak, een slechte voedingstoestand en uiteindelijk tot een vermindering van de kwaliteit van leven. Er is inmiddels ook uitgerekend dat de kosten van behandeling van de gevolgen van deze infectie in het UK jaarlijks 2,8 miljard pond (= 3,4 miljard euro) bedragen. Daar komt nog bij dat deze ziekte sluipend verloopt en zich vaak pas na decennia aandient voor diagnose en behandeling. Het is aannemelijk dat deze situatie evenzeer geldt voor de meeste westerse landen en ook voor Curaçao, omdat hier over het algemeen geen cultuur bestaat van tweemaal daags een grondige gebitsreiniging en een halfjaarlijkse controle bij de tandarts.

Oorzaak infectie

Het is geen nieuws dat het gebruik van veel suiker in de vorm van snoep en frisdranken, vooral in combinatie met afwezige of onvoldoende gebitshygiëne, gaatjes (caviteiten) in tanden en kiezen veroorzaakt en/of een ontsteking van het tandvlees. Wegens de pijn gaat men naar de tandarts die de gaatjes vult. Voor ontstoken tandvlees neemt men gewoonlijk zijn toevlucht tot een desinfecterend spoelmiddel. Wat het verloop betreft, zijn er individueel grote verschillen. Gezonde mensen zullen in het algemeen hierna voor langere tijd geen last meer hebben. Evenwel anderen, zoals ouderen en zij die van nature een lage weerstand (immunorespons) hebben, zijn eerder vatbaar voor infecties en blijven hiermee sukkelen. Niet optimaal ingestelde suikerziekte, roken, stress, overgewicht en ongezond eten zijn ook factoren die het ontstaan van deze mondinfecties bevorderen en onderhouden. De belangrijkste risicofactor blijft echter ontbrekende of onvoldoende mondhygiëne.

Verspreiding infectie

Het zal echter voor velen wèl nieuws zijn dat de pathogene (ziekmakende) bacteriën op het tandvlees en in het slijmvlies in de mond, die mondinfecties veroorzaken, zich via de bloedbaan kunnen verspreiden in de rest van het lichaam. Het mooiste bewijs van die verspreiding is – zoals kortgeleden is ontdekt – dat de placenta (moederkoek), waarvan men altijd dacht dat deze steriel was, toch bacteriën bevat (gelukkig niet ziekmakend), die alleen in de mondholte voorkomen. De wèl pathogene bacteriën uit de mondholte, kunnen zich echter elders in het lichaam nestelen en infectiehaarden veroorzaken. De laatste jaren hebben tal van onderzoeken bevestigd dat deze bacteriën een rol spelen bij diverse chronische ontstekingsziekten zoals hart- en vaatziekten met atheroomplaquevorming (ACVD), nierziekten, reumatoïde artritis, suikerziekte en chronische longziekten (COPD).

Resulaten workshop

Leden van de Europese Federatie van Parodontologie (EFP) en de Amerikaanse Academie van Parodontologie (AAP) hebben in 2012 een workshop georganiseerd om zich te bezinnen op deze ontwikkelingen en om bewijsmateriaal te verzamelen. Er werd hiervoor gebruik gemaakt van 11 systematische overzichten. In 2013 verscheen een consensusrapport met de resultaten van de bevindingen. Zo werd in 12 studies een verband aangetoond tussen mondinfecties en ACVD, vooral bij jonge, volwassen mannen, maar dit verband ontbrak bij 65-plussers. Verder bleek dat behandeling van mondinfecties een gunstig effect heeft op het beloop van ACVD, in het bijzonder ten aanzien van de endotheelbekleding van de bloedvaten, waardoor de bloedcirculatie toenam. Ook is vastgesteld dat zich in de atheromateuze plaques van de bloedvaten bacteriën bevinden die afkomstig zijn van geïnfecteerd tandvlees. Tenslotte zijn er aanwijzingen gevonden dat mondinfecties het ontstaan bevorderen van mediatoren voor infectiehaarden, zoals het C-reactieve proteïne, interleukine 6 en oxidatieve stress markers (merkstoffen). Het is niet verwonderlijk dat het concensusstandpunt van de EFP/AA – vrij vertaald – als volgt luidt: het toegenomen aantal bacteriën in het lichaam afkomstig van mondinfecties activeert multipele toegangswegen voor infecties in het lichaam en spelen een rol bij het ontstaan van atheroomplaques in de bloedvaten.

Aandacht op Curaçao

In mijn artikel 'Wetenswaardigheden in de tandheelkunde' in de Ñapa van 6 april 2013 heb ik al – om dezelfde redenen – aandacht gevraagd voor het grote belang van mondzorg en gepleit voor een betere samenwerking tussen tandartsen en huisartsen op dit gebied. In ditzelfde weekend werd op Curaçao het eerste tandheelkundige NASKHO-congres gehouden met sprekers uit onder meer Nederland, waar ook veel aandacht werd geschonken aan dit belangrijke verband.

De meeste tandartsen op Curaçao zullen daarom wel op de hoogte zijn hiervan, maar waarschijnlijk nog niet de huisartsen. Het zou in dit opzicht een doorbraak zijn als alle huisartsen er toe zouden overgaan om – als onderdeel van standaardonderzoek – ook naar het gebit van hun patiënten te kijken. Het gaat dan alleen om het vaststellen van het al dan niet aanwezig zijn van een infectie in de mondholte. Is dat positief, volgt het onderbouwde advies aan de patiënt om naar de tandarts te gaan voor de behandeling ervan. Deze controle is vooral van belang voor zwangeren, patiënten met suikerziekte en ouderen in bejaardentehuizen.

Mijn dank gaat uit naar Eric de Brabander, tandarts, voor zijn technische ondersteuning van dit artikel.

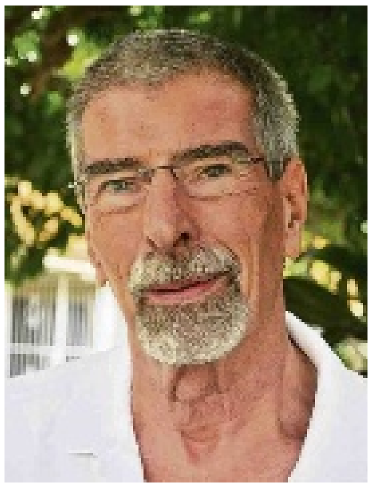

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Mens & Psyche.

Linker- en rechterhersenhelft

Over het algemeen kunnen we stellen dat onze rechter- en linkerhersenhelft informatie heel verschillend verwerken; dat wil zeggen, elk van de hersenhelften gaat heel anders om met informatie die binnenkomt. Ons leer- en denkproces is echter pas optimaal wanneer onze beide hersenhelften betrokken zijn bij de informatieverwerking. Alhoewel de meeste mensen beide hersenhelften benutten, afhankelijk van de activiteit of taak waar ze mee bezig zijn, is het vaak toch zo dat we een meest dominante hersenhelft hebben.

Tekst: **Milangela Plate**

Weet u welke hersenhelft u overwegend gebruikt? In dit artikel leest u over enkele kenmerkende eigenschappen van een dominante linker- of rechterhersenhelft.

Linkerhersenhelft

Als uw linkerhersenhelft het meest dominant is, dan bent u iemand die graag orde schept; uw bureau, kantoor, huis of slaapkamer is dan ook meestal heel netjes en geordend.
De linkerhersenhelft verwerkt informatie in logische stappen ofwel in volgorde: u maakt graag 'to-do'-lijstjes en stelt daarbij een volgorde in prioriteiten op. U werkt uw taken vervolgens één voor één af en geniet ervan om ze van uw to-do-lijstje af te strepen.
In geval van meer omvangrijke taken of projecten beleeft u plezier aan het maken van (gedetailleerde) planning, zoals weekschema's, studieschema's en dagelijkse planning. U houdt zich aan uw planning en gaat daarbij stap voor stap te werk, dat wil zeggen; u maakt een taak of project af, voordat u aan een nieuwe begint. U heeft bovendien een hekel aan 'last minute' werk.
Als uw linkerhersenhelft het meest dominant is volgt u tevens graag procedures en regels. In die gevallen waar er geen regels of procedures voorhanden zijn, bent u zelfs geneigd regels en procedures te maken om zodoende weer orde en duidelijkheid te scheppen.
Wanneer u iemand met een dominante linkerhersenhelft bent dan wilt u in (nieuwe) situaties graag weten wat u te wachten staat en geeft u derhalve de voorkeur aan voorspelbare situaties en activiteiten.

De linkerhersenhelft verwerkt informatie vanuit detailniveau naar een groter geheel. Iemand met een dominante linkerhersenhelft zal bij een veelvoud aan informatie (in een gesprek of tijdens het lezen van een grote lap tekst) automatisch alle belangrijke en feitelijke details/informatie eruit filteren en in volgorde zetten om een logisch geheel te vormen, op basis waarvan hij/zij conclusies trekt. Deze analytische aard is kenmerkend voor informatieverwerking vanuit de linkerhersenhelft.
De linkerhersenhelft is goed in het verwerken van symbolen, zoals letters, cijfers, woorden en pictogrammen. Hierdoor bent u met een dominante linkerhersenhelft goed in taalkundige en wiskundige uitdagingen. U bent goed in dingen waarbij (uit het hoofd leren van) symbolen en/of het volgen van een bepaalde volgorde van belang is: telefoonnummers onthouden, volgen van instructies/routebeschrijving, spelling, rekenen. Met een dominante linkerhersenhelft is het voor u bovendien niet moeilijk om uw gedachten in woorden uit te drukken.
Advocaten, rechters en bankiers schijnen vaak een dominante linkerhersenhelft te hebben.

Rechterhersenhelft

Bij mensen met een dominante rechterhersenhelft ontbreekt het vaak aan structuur in hun denkwijze en aanpak van taken en projecten. Bent u iemand met een dominante rechterhersenhelft dan bent u vaak bezig met verschillende taken of projecten tegelijk en bent u heel goed in 'last-minute'-projecten en taken.
U overweegt of probeert verschillende ideeën en mogelijkheden uit en kunt daardoor chaotisch of besluiteloos lijken in de ogen van iemand met een dominante linkerhersenhelft. Echter, u krijgt waarschijnlijk evenveel gedaan als degene met een dominante linkerhersenhelft, alleen stelt u geen prioriteiten en springt u heen en weer tussen uw taken, projecten of opdrachten. Als student had u er een hekel aan om weekschema's / studieschema's te maken. Waar u ook van gruwelt, is het lezen van handleidingen en instructies.
De rechterhersenhelft gaat holistisch te werk bij het verwerken van informatie; het neemt in eerste instantie het grote geheel waar en niet zo zeer de details. Vervolgens gaat het dat grote geheel ontleden in kleine delen. Een voorbeeld: voordat u een artikel, krant of een boek leest, scant u het geheel eerst en gaat dan pas tot in de details lezen.

Heeft u een dominante rechterhersenhelft dan kunt u zich graag bezighouden met meer concrete en praktische dingen. U moet datgene waarover gesproken wordt kunnen zien of voelen om het te begrijpen of te onthouden. Het kan bijvoorbeeld zijn dat u moeite heeft om een college of een lezing te volgen, als de spreker niet van te voren in een inleiding (de opbouw van) het grote geheel presenteert; dus een overzicht geeft van datgene waar hij het over gaat hebben.
Als u een opleiding volgt, zal het voor u belangrijk zijn om dat wat u moet leren of begrijpen visueel te maken, dat wil zeggen: uitschrijven, schetsen of in uw hoofd een beeld ervan vormen. Als u het niet voor u ziet, is het voor u moeilijker te onthouden.
Dat u dingen graag visueel en tastbaar maakt komt ook tot uiting op uw bureau en in uw kantoor of (slaap/woon) kamer dat immer rommelig is, omdat u alles wat u nodig heeft in het zicht en binnen handbereik wilt hebben liggen.
Met een dominante rechterhersenhelft, gebruikt u veel meer uw intuïtie. Ook al kunt u het niet altijd logisch beredeneren of onderbouwen, u weet gevoelsmatig het antwoord op een (quiz) vraag of weet intuïtief welk besluit het beste zou zijn en u heeft het meestal bij het rechte eind.
Mensen met een dominante rechterhersenhelft zijn vaak flexibel, speels, emotioneel en dol op nieuwe uitdagingen. Flexibel zijn zij overigens in de brede zin des woords. Het is hen bijvoorbeeld niet vreemd om deadlines te overschrijden en opgelegde regels flexibel te hanteren of zelfs regels te overtreden. Dat zij zich gevrijwaard voelen van regels kan soms voordelig zijn, het maakt dat zij 'out of the box' denken. Niet gebonden aan beperkende regels en procedures kunnen zij met erg creatieve en innovatieve ideeën op de proppen komen.
Mensen met een dominante rechterhersenhelft weten wat ze willen zeggen, maar hebben moeite om de juiste woorden te vinden waarmee ze hun gedachten kunnen uitdrukken. Zij doen er goed aan om zich te realiseren dat het schrijven van een rapport hen meer tijd zal kosten. Dit betekent dus extra tijd inruimen bij taken, waarbij gerapporteerd moet worden.
Beroepen die geassocieerd worden met een dominante rechterhersenhelft zijn politici, acteurs en atleten.

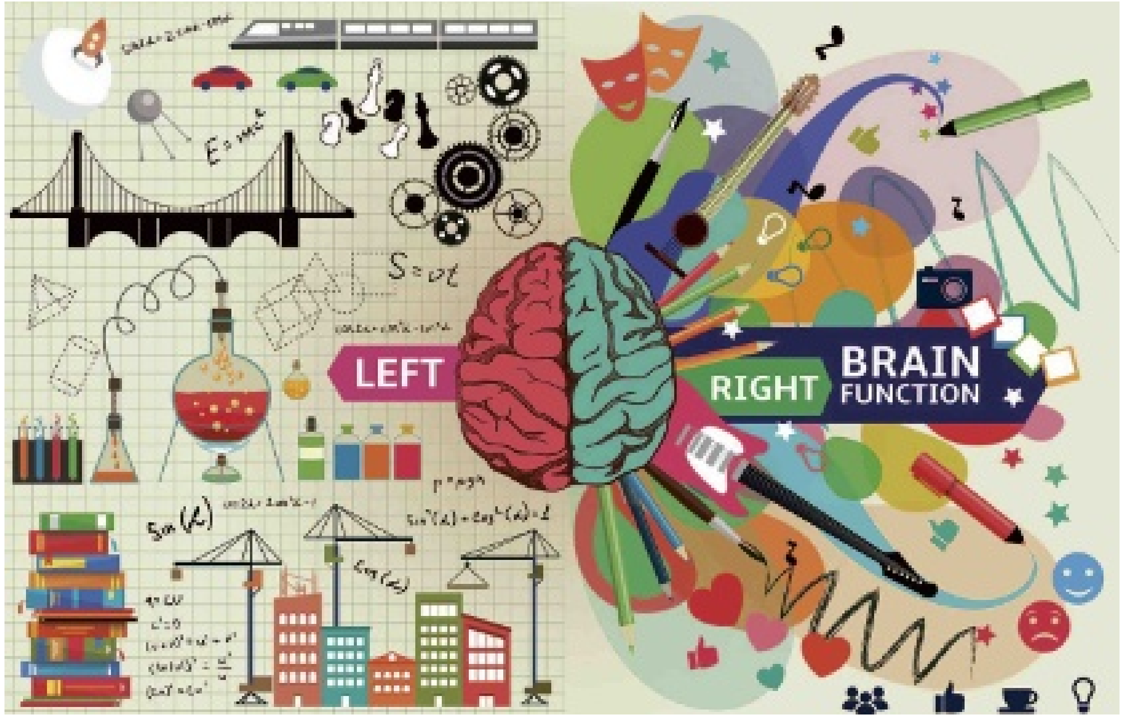

Milangela Plate is gerontoloog/psycholoog. Psychologisch Adviesbureau Take Care B.V.
Email: milangela.plate@takecare.cw

Chili, Concha Y Toro en voetbal

Heeft u ook ademloos zitten te kijken afgelopen week naar de wedstrijden van het Nederlands elftal op het Wereldkampioenschap Voetbal in Brazilië?

Tekst: **Erik van Kampen**

Ik vind het altijd fantastisch dat het zoveel mensen plezier geeft en verbindt. Voetbal maakt de mensen vrolijker en iedereen kan er op zijn manier van genieten.
Persoonlijk vond ik het superleuk dat Leroy Fer scoorde voor Oranje tegen het Chileense elftal, een Nederlandse jongen met Antilliaanse roots, iets om met elkaar trots op te zijn en plezier aan te beleven.
De Chilenen zijn ook door naar de achtste finales en dat gun ik ze van harte. Wat een aardige en gepassioneerde mensen zijn dat toch.
In Chili zijn ze niet alleen gek op voetbal, maar ook op het produceren van goed gemaakte wijnen onder aanvoering van het meest bekende wijnhuis van Chili, Concha Y Toro.
Concha Y Toro heeft een goede relatie met de voetbalwereld en is zelfs een van de hoofdsponsors van Manchester United, de nieuwe voetbalclub van bondstrainer Louis van Gaal. Zo komt het allemaal mooi bij elkaar.

Een echt 'nieuw' land is Chili eigenlijk helemaal niet. Al in de 16e eeuw plantten de Spanjaarden er de Pais-druif aan. Eind 19e eeuw exporteerde Chili zelfs op vrij grote schaal wijn naar het door de druifluis zwaar getroffen Europa. De stijl van die wijn was in hoge mate geïnspireerd door Bordeaux. Rood dus, en gemaakt van druiven als Cabernet Sauvignon en de sinds kort weer herontdekte Carmenère. Het succes was alleen van korte duur en het grootste deel van de 20e eeuw produceerde Chili ruwe, oxidatieve wijnen voor de weinig kritische lokale bevolking. Het enorme kwaliteitspotentieel werd nauwelijks benut, maar dat is inmiddels compleet anders.

De condities voor wijnbouw zijn in Chili bijzonder gunstig. Een droog klimaat met veel zonlicht. Dit is niet alleen bevorderlijk voor de stofwisseling in de planten, het zorgt er ook voor dat plantenziekten nauwelijks voorkomen. Druivenplanten worden daarom niet geënt op onderstokken.
Voor het maken van de wijnen betekent dit dat weinig bestrijdingsmiddelen nodig zijn, waardoor biologisch wijnmaken mogelijk is.
De droogte vormt geen enkel probleem, aangezien er smeltwater uit de Andes in overvloed is om irrigatie toe te passen. De Chileense wijngaarden zijn hoofdzakelijk aangelegd in de vlakke delen van oost-west lopende rivierdalen op vrij rijke bodems. Steeds vaker worden de wijngaarden op hellingen aangeplant. Dit is wel lastiger te exploiteren, maar zorgt wel voor een belangrijke factor voor het produceren van betere wijnen. De overvloedige zon zorgt voor krachtige, moderne en aromatische wijnen.

De Chileense wijngebieden liggen verspreid over vele honderden kilometers. De eerste aangeplante wijngaarden liggen in het midden van het land, ten zuiden van de hoofdstad Santiago. Ze maken deel uit van de grote Valle Central tussen het kustgebergte en de Andes.

Chili scoorde tot nu toe vooral met zuivere en enkelvoudige wijnen van één druivenras. Cabernets vooral, maar ook Chardonnay's, Merlots en Sauvignons.
Tegenwoordig probeert Chili meer wijnen met complexiteit te produceren, door meer nadruk te leggen op specifieke herkomst.
Veel bedrijven maken momenteel kwalitief goede wijnen, vaak in samenwerking met bekende producenten uit Frankrijk of Californië. Voor de verbreding van het aanbod zorgen verder ook bottelingen van druiven die tot nu toe wat in de schaduw stonden. Het meest in het oog springende voorbeeld is de Carmenère, die lange tijd werd aangezien voor de Merlot-druif. Chili heeft hem nu omarmd als de 'nationale druif'.
Concha Y Toro behoort tot de top 3 van grootste en meest invloedrijke wijnhuizen ter wereld.
De Concha y Toro-wijngaarden zijn in 1883 aangeplant door Don Melchor de Santiago Concha y Toro en zijn vrouw Emiliana en beschikken nu over meer dan 8000 hectare aan wijngaarden in verschillende Chileense wijngebieden.

Vanaf volgende week gaan we met zomerreces. In die weken blijven we uiteraard de landen van het WK-voetbal volgen.
Tijdens de zomerperiode maak ik een rondreis door de Elzas, Bourgogne, Champagne, Moezelland en de Rheingau.
Meer inspiratie opdoen en interessante wijnhuizen en wijnmakers bezoeken, waar ik u met genoegen over zal informeren na de zomerstop.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Trio Reserva White, Concha Y Toro

Druivensoort: **Pinot Grigio, Pinot Blanc en Chardonnay**
Streek: **Casablanca Vallei, Chili**
Kleur: **Heldergeel**
Geur: **Mandarijn en perzik**
Smaak: **Vele soorten witfruit en minerale tonen**

Het wijnhuis Concha Y Toro heeft natuurlijk een uitmuntende reputatie in het maken van hele goede wijnen.
Toch zijn de meeste wijnen van Concha gebaseerd op één druivenras of zoals wij graag zeggen een monocépage. Maar zoals de naam al doet vermoeden is er hier gekozen voor een combinatie van drie druivenrassen en dat geeft een heel spannende wijn met veel diepgang en complexiteit van smaken.
We proeven de rijpheid van de Chardonnay, de mineraliteit van de Pinot Grigio en de florale tonen van de Pinot Blanc.
Ik ruik vers gepelde mandarijnen, perziken en jonge bladspinazie. De wijn is goed mondvullend en heeft een goede balans van fruit, hout en mineraliteit.
Ons advies: Een mooie schotel van verse ravioli-pasta, gevuld met lamsgehakt en mascarpone, daarbij een frisse salade van tuinkers met Franse dressing en peer.
Santé!
Erik van Kampen, sommelier.

Licores Maduro

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Food for thought.

Zilvervliesrijst is voedzamer

Iedereen kent macaronisalades. Een rijstsalade is minder bekend, maar even goed te gebruiken als maaltijdsalade of met een vleesgerecht. Deze salade is ook handig als restverwerking, gezien de rijst-eters die wij hier zijn.

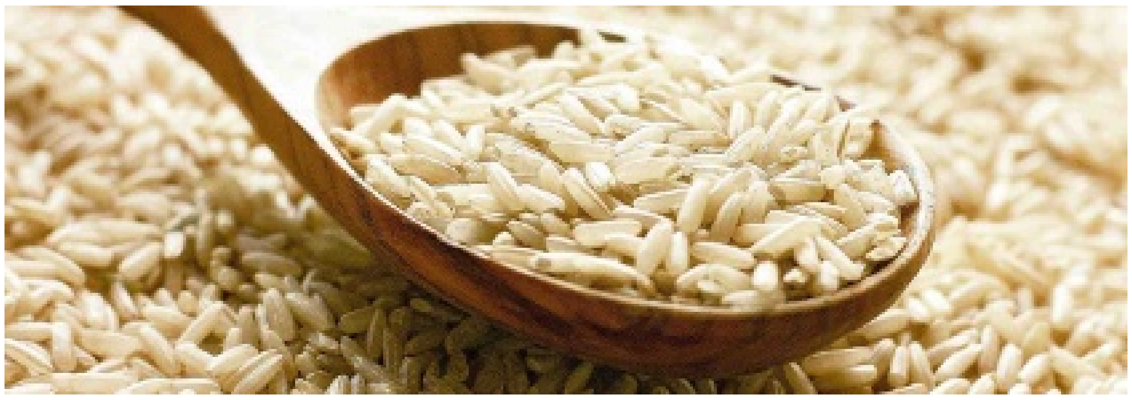

Tekst: **Miriam de Windt**

Weinig calorieën en veel voedingsvezels zijn de voornaamste pluspunten van dit gerecht. Dit dankzij de relatief geringe hoeveelheid rijst en de ruime hoeveelheden groenten. Vitamine C en kalk worden ook in voldoende mate geleverd. Vitamine C uiteraard door de groenten en kalk door de kaas.

De hoeveelheid gekookte rijst in dit recept komt overeen met ongeveer 50 gram per persoon (halve opscheplepel), die 19 gram koolhydraten levert. Niet veel, juist goed voor een maaltijdsalade. Want u moet niet teveel koolhydraten in uw voeding willen hebben. Twee opscheplepels gekookte rijst, hetgeen een gangbare portie is voor veel volwassenen, levert ongeveer 60 gram koolhydraten. Driemaal zoveel als deze rijstsalade.
Alleen groente en/of rauwkostsalade met een vleesgerecht geeft heel vaak geen goed verzadigd gevoel. Met het risico om toch snel na de maaltijd weer iets te willen eten. Indien u een goede verzadigingswaarde wilt, maar met weinig calorieën en weinig koolhydraten, is deze salade zeker een goede optie. Serveer deze met een mager vleesgerecht (bijvoorbeeld uit de oven of van de grill) en extra groente en u hebt een goed gebalanceerde warme maaltijd die 'on trend' is voor wat betreft de adviezen van tegenwoordig.

Rijst
Er zijn heel veel verschillende soorten rijst die u kunt kopen. Ronde korrel, lange korrel, wit, bruin, parboiled, zilvervlies, wild, Basmati, Pandan, jasmijn, Surinaams. Om de meest gangbare te noemen die u tegen kunt komen in winkels, want ik ben er zeker van dat er nog veel meer soorten zijn. Wat is nu een bewuste keuze voor rijst?
Voor uw alledaagse voeding beperkt uw keuze zich meestal tot witte, bruine of zilvervliesrijst.

Witte rijst: de rijstkorrel wordt ontdaan van het kaf en rauw geslepen.
Bruine rijst of ook parboiled rijst: de rijstkorrel wordt ontdaan van het kaf en gestoomd vóór het slijpen.

Zilvervliesrijst: de rijstkorrel wordt ontdaan van het kaf en niet geslepen.
Door het slijpen wordt het vliesje rond de korrel weggehaald. Met het vliesje ook het merendeel van de voedingsstoffen, met name vitamine B1, ijzer en vezels. Met andere woorden, witte of bruine rijst vertonen geen groot verschil in voedingswaarde. In de literatuur staat dat door het stomen van de rijstkorrels voor bruine rijst, voedingsstoffen uit de vliesjes in de korrels dringen. Maar analyses staven dit niet. Het blijft toch heel weinig verschil in voedingswaarde. Wel is het een groot verschil in smaak en bereidingswijze. De kooktijd voor bruine rijst is korter en met minder kans om klef te worden.
Blijft zilvervliesrijst over als de beste keuze voor rijst. Door het vliesje rond de rijstkorrels is de voedingswaarde groter. Ook de verzadigingswaarde ligt hoger. Handig, want u kunt dan een kleinere portie eten.
Wilde rijst is eigenlijk geen rijst. Het is het zaad van een grassoort. Wilde rijst is veelal heel donker van kleur, bijna zwart. Door de kleur krijgt u altijd een verrassende presentatie. Bijvoorbeeld, deze rijstsalade met wilde rijst oogt gelijk als een gourmet-gerecht. Alhoewel erg duur, toch is het tenminste één maal het proberen waard.

Basmati- en jasmijnrijst zijn geurige en langkorrelige soorten rijst die voornamelijk in het Midden-Oosten worden verbouwd en veel gegeten. Basmati betekent geurig in het Sanskrit. U kunt witte en zilvervliesbasmati ('brown basmati') krijgen. Trouwens... 'brown rice' in het Engels is zilvervlies.
De nootachtige geur en smaak van jasmijnrijst lijkt op die van de bladeren van de Pandan, een soort palm. Vandaar dat jasmijnrijst ook Pandanrijst wordt genoemd. Opletten als u Pandanrijst gaat kopen. Het gebeurt vaak dat gewone en goedkope rijstsoorten geparfumeerd worden met Pandan om als de duurdere Pandanrijst te verkopen.

Tomaat
De tomaat is een vruchtgroente. Deze groeit als een vrucht, maar wordt gegeten als groente. Heel populair en gezond. De tomaat bevat veel voedingsstoffen en anti-oxydatieve eigenschappen.
Maar voordat u lekkere tomaten krijgt, kan de plant geplaagd worden door heel veel ziektes en belaagd worden door veel insecten en andere beestjes. Om ziektes en belagers te voorkomen worden tomaatplanten over het algemeen zwaar bespoten. Resten insecticiden op uw lekkere tomaat zijn beslist geen mythe. Wilt u met een gerust hart genieten van een lekkere gezonde tomaat, dan is het niet gek om te kiezen voor biologische tomaten of om ze zelf te planten en te beschermen met natuurlijke middelen.
Er komt hier nog bij dat de tomaat familie is van de nachtschade. Nachtschadeplanten kunnen allergische reacties veroorzaken. Bij onverwachte en lastige reacties na een maaltijd met tomaten valt het aan te raden erop te gaan letten of het niet aan de tomaten te wijten is. Indien het geval: jammer, maar u doet er dan goed aan om minder frequent of geen tomaten te eten, ook niet de biologische.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Voedingswaarde voor 1 portie:

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	150 / 630	8%
Natrium	106 mg	5%
Eiwitten	5 g	5%
Kalk	132 mg	19%
Vetten	6 g	9%
IJzer	0.8 mg	5%
Verzadigde vetten	2 g	8%
Vitamine A	59 mcg	7%
Cholesterol	9 mg	3%
Vitamine B1	0.08 mg	8%
Koolhydraten	19 g	8%
Vitamine B2	0.9 mg	7%
Voedingsvezels	5 g	16%
Vitamine C	8 mg	11%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May.

Italiaanse rijstsalade

Ingrediënten:
3 cups gekookte koude rijst
1 pond diagonaal gesneden groene bonen, gekookt
2 eetlepels rode wijnazijn
2 eetlepels extra virgin olijfolie
2 cups mini-tomaten, door de helft
3/4 cup klein gesneden groene uien
1/4 cup vers geraspte pecorino Romano-kaas
Vers gemalen zwarte peper

Bereidingswijze:
De azijn, de olie en een 1/2 theelepel zout in een grote kom mengen.
De rijst, de bonen, de tomaten, de uien, de kaas en de peper toevoegen. Voorzichtig omscheppen. De kom afdekken met plastic folie en in de koelkast zetten.
Voor 6 personen als bijgerecht.

Eet smakelijk,
May

Licht, vallend door wolken en spleetjes in muren

Wessel te Gussinklo (1941) heeft weinig geschreven, wordt veel geprezen en helaas zelden gelezen. Existentialist is hij in mijn ogen, iemand die zichzelf en het leven op onhandige wijze oerserieus neemt en niet rust voordat hij tot de ondoorgrondelijke kern van het leven doordringt, die een illusieloze vorm van vrijheid lijkt uit te stralen. Zijn nieuwste roman heet Zeer Helder Licht.

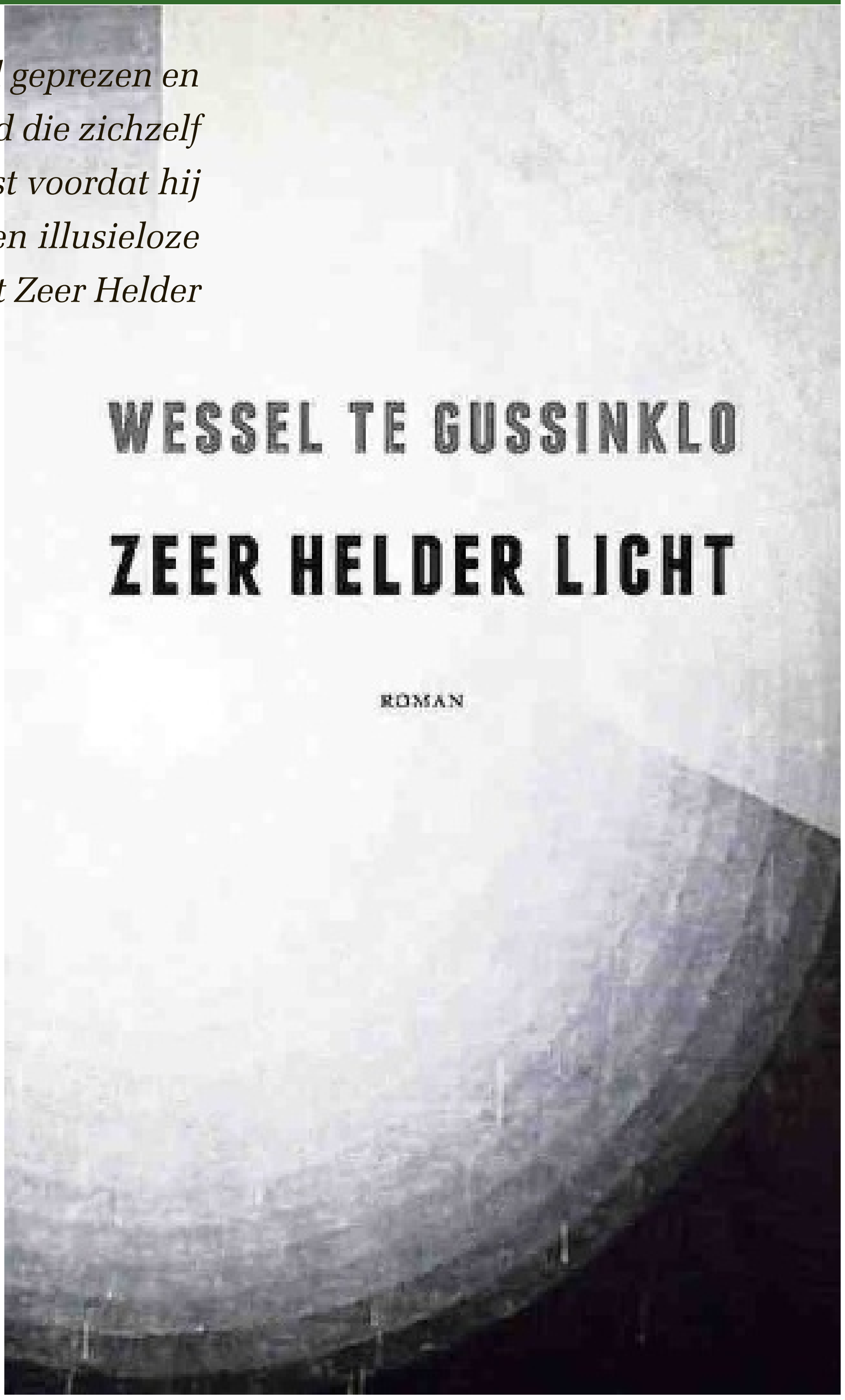

Tekst: **Brede Kristensen**

Een zekere Wander, 31 jaren oud, is naar eigen zeggen als student psychologie gesjeesd omdat alles hem onzinnig voorkwam. Iedereen mankeert wel iets. 'Sommige psychologen denken dat je zo'n karakter opnieuw moet opzetten, zoals bij een breiwerkje. Je weet wel, het uithalen tot de fout en dan zet je het opnieuw op. Maar het wordt toch weer gewoon het theemutsje dat het altijd al was...' Nee, dat was het voor hem dus niet. Hij raakt aan lager wal, drinkt, rookt en gaat bij hoeren op bezoek. Af en toe een affaire die hem wat doet opleven. Maar het stelt weinig voor.

Woonachtig in een muffig huisje is hij begonnen te schrijven. Zonder twijfel is het dit boek dat hij bezig is te schrijven. 'Zeer Helder Licht' zal het worden. In het eerste hoofdstuk beschrijft hij zijn rondzwerven door de regenachtige, dampige en vochtige straten, het troosteloze café en bordeelbezoek, de druilerigheid van het bestaan en dan ineens die herinnering toen hij haar weer tegenkwam in een straat: Hanna, de jonge studente op wie hij smoorverliefd was en met wie hij een korte tijd een onmogelijke relatie had, nu doorlopend, na hem kort vol en onmiddellijk te hebben aangekeken. Machteloos, beiden, om die relatie te herstellen, beiden ongetwijfeld met hun eigen hopeloze gedachten daar op straat. Haar gezicht verraadt niets. 'Een wereld roerloos als van glas... terwijl ik verder liep, als van plastic', zo stelt hij treurig vast.

Dan begint het terugdenken aan hun ontmoeting, hun samenzijn, het gevoel van vreugde, harmonie, het opleven, of beter het opflikkeren van de levensvlam, het verlangen naar elkaar, naar een schitterende toekomst, naar het moment dat zijn boek af is en nog veel meer dat onzegbaar is. Hanna woont als bijna 20-jarige studente opgesloten bij haar bekrompen ouders. Een anti-semitische, hysterisch-bange Poolse moeder en een autistisch-autoritaire pa die in de oorlog met steun van de nazi's zijn geld in Polen verdiende. Een klein mannetje dat een kussen nodig heeft om door de voorruit van zijn dure Amerikaanse slee de weg te kunnen zien. Met een hoog snerpend stemmetje, dat hij gebruikt om met korte bevelen zijn angstige omgeving onder zijn duimpje te houden.

Ze bewonen een fraaie villa in een dure buitenwijk, een schijnvertoning, bedoeld om de schijn van een zinvol bestaan op te houden. Authenticiteit is ver te zoeken. Alles is onecht. Het contrast met het leven van de maatschappij-kritische Wander is scherp. Vandaar dat de ouders dat vriendje van Hanna helemaal niks vinden. Ze doen er dus alles aan om hun dochter uit de handen van deze nietsnut, deze viezerik te houden. Als het moet wordt de politie ingeschakeld om hem uit de buurt te houden.

Als in een 'monologue intérieure' laat Wander zijn indrukken van Hanna, het samenzijn met haar en de gebeurtenissen rond en in haar ouderlijk huis, aan zich voorbijgaan. Zijn verlangen naar haar, zijn hoop, zijn wanhoop als het einde van de relatie zich aankondigt, als hij niet meer weet waar hij het zoeken moet en 'de morgen weer aanloeit', zoals hij het formuleert met een verwijzing naar Tip Marugg. Hij weet zijn gemoedsstemming vaak adembenemend, met prachtige indringende zinnen, op te roepen. Verlangen, hoop, verwachting, teleurstelling. Al schijnt de zon soms door de regenwolken heen, de lezer merkt dat de donkere wolken niet verwaaien. Typisch Hollandse somberheid.

Toch lees je door. Te Gussinklo weet de spanning erin te houden. Het onvermijdelijke geschiedt. Door zijn onhandige en ongeduldige opdringerigheid, grijpen de ouders met harde hand in. Hanna wordt gedwongen een punt achter de relatie te zetten. Het is geen eigen beslissing. Op zijn beurt probeert Wander deze affaire achter zich te laten. Hij faalt. Hij kan de verleiding niet weerstaan de woning van Hanna op te zoeken om als een verliefde puber een glimp van haar op te vangen. Regelmatig zelfs, tot de politie hem wegjaagt. Het is de politie die hem voor het blok zet. Evenmin authentiek. Maar wel met het gevolg dat hij op de bodem van alle dingen belandt. Niemand die nog iets van hem verwacht. Hij ook niets van zichzelf. Leegte alom. 'Losgelaten in deze wijdte was ik, zonder verwachtingen of illusies. Vrij.' Dat ziet hij nu in helder licht. Met dat inzicht eindigt het verhaal.

Het heldere licht is dus een doordringend somber licht. Ik moest aan Svevo's 'Een man wordt ouder' (1898) denken. Over een ouder wordende man die verliefd wordt op een jonge vrouw. De toon van de Italiaan Svevo is lichtvoetig. De hoofdpersoon drijft vrolijk de spot met zichzelf en zijn verliefdheid. Te gek voor woorden. De hoofdpersoon van Te Gussinklo neemt zichzelf bloedserieus. In beide romans breekt verlichting door. Na lezing van Svevo wordt gezonde zelfspot je deel. Na lezing van Te Gussinklo kan het zijn dat de zwaarmoedigheid je overvalt. Afgezien daarvan is het wederom een prachtige existentialistische roman waarmee hij de Nederlandse literatuur verrijkt, op een moment dat het existentialisme vermoedelijk bezig is aan een 'come back'.

Wessel te Gussinklo,
Zeer Helder Licht, 2014

Tommy Wieringa

Vlot en spannend, maar niet oppervlakkig

Tommy Wieringa (1967) schreef zijn derde roman, 'Dit zijn de namen', bekroond met de Libris Literatuurprijs 2013. Vervolgens schreef hij dit jaar het Boekenweekgeschenk 'Een mooie jonge vrouw'. Wieringa is populair. Hij schrijft vlot en spannend en hij is niet oppervlakkig.

Tekst: **Brede Kristensen**

Het Boekenweekgeschenk gaat over een viroloog, Edward, een wat romantische veertiger die een relatie begint met een veel jongere vrouw. Hij ontleedt en bestudeert dieren. Zij houdt van dieren. Zijn aanstaande schoonvader vindt het niks, zo'n oude vent. Hij zegt het ronduit in zijn gezicht: 'straks moet zij uw wagen duwen'. Ze negeren de waarschuwing, er komt na enige moeite een zoon en dan is het sprookje voorbij.
De baby huilt. Edward krijgt de schuld in de schoenen geschoven en mag van zijn mooie jonge vrouw ophoepelen. Berooid, ontnuchterd en radeloos stort hij voor het oog van zijn studenten in de collegezaal letterlijk in. Een jonge vrouwelijke student komt naar hem toe. Ze vraagt of het wel gaat met hem. Hij negeert haar. Hij staat alleen. Je leest de novelle in één adem uit.
Dan begint de reflectie. Je ontdekt de dubbele betekenis. Op het eerste gezicht is er de menselijke neiging het verjaringsproces te ontkennen, weg te moffelen. Een jonge vrouw, een nieuw begin. Tot de hoofdpersoon merkt dat het uitstel van executie is. Dan de tweede betekenis. Vluchtgedrag is vooral een vluchten voor eigen gevoelens. Edward is knap dwaas. Als alles verloren is, weet hij met zijn emoties geen raad. Die twee betekenissen wil Wieringa uitbeelden. Hij doet dat minutieus met hulp van enkele personages die precies de hun toebedeelde rol vervullen. Met het gevolg dat ze niet echt tot leven komen. Daar ligt de oorzaak dat deze novelle niet overtuigend is en na lezing vermoedelijk ook weer snel afscheid van de herinnering zal nemen. Maar het is leuk lezen.
Het 300 pagina's tellende, reeds vele malen herdrukte en nu dus bekroonde 'Dit zijn de namen' wordt, zo mogen we aannemen, veel gelezen. Wat maakt deze roman zo aantrekkelijk? Behalve spannend en actueel, is hij drager van een boodschap. Die combinatie! 'Een ongelovige man vroeg aan rabbi Sjammai hem de Thora te leren, terwijl hij op een been stond, waarop de rabbi hem woedend wegstuurde. Nu ging de man naar rabbi Hillel en vroeg hem hetzelfde. Rabbi Hillel antwoordde: 'wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet. Dat is de hele wet. De rest is interpretatie. Ga heen en leer' (p. 278). Ziedaar de strekking van de roman. Twee verhalen keurig in elkaar gevlochten. Achtergrond is een Sovjet-achtig land, met vriendjespolitiek en corruptie, maar zonder de alomtegenwoordige inlichtingendienst. Mensen kunnen er dus nog wat uitspoken.
Een groepje gelukzoekers betalen een vermogen om de grens overgesmokkeld te worden om elders een nieuw leven te beginnen. Ze zijn belazerd en komen in de oneindige steppe terecht. Ze trekken westwaarts, zonder water, zonder eten, onder 'wolken van inkt'. Een exodus-ervaring, die weer volop actueel is. Sommige sterven. Van eensgezindheid is geen sprake. Uitgehongerd, met het afgekapte hoofd van de Ethiopische tochtgenoot als kompas, komen ze als spoken aan in het fictieve stadje Michailopol, gelegen aan de grens van de steppe. Ze komen aan, dank zij de dood van de zwarte. Zonder dat iemand sterft is er geen leven.
In Michailopol maken ze kennis met commissaris Pontus Beg. Zijn leven vormt de tweede verhaallijn. Deze door de wol geverfde alleenstaande politiecommissaris van 53, komt door de dood van een rabbi in aanraking met de enige andere overgebleven Jood in de stad, ook een rabbi die de begrafenis van zijn collega moet verzorgen. Met deze rabbi raakt hij in gesprek over zijn eigen bestaan en zijn vermoedelijk joodse afkomst. Zijn belangstelling voor Confucius maakt plaats voor de Thora. Deze overstap laat Wieringa helaas voor wat die is.
Als politiecommissaris krijgt Beg te maken met het groepje vluchtelingen dat wordt gearresteerd en ondervraagd. Want waar komt in 's hemelsnaam dat meegesleepte hoofd vandaan? Wie heeft de moord gepleegd? Het antwoord is dat ze het allemaal gedaan hebben. Beg raakt gefascineerd door de parallel tussen hun barre reis door de onbarmhartige steppe en die van het joodse volk dooor de woestijn. De geschiedenis herhaalt zich. Eigenlijk zijn we allemaal vluchtelingen.

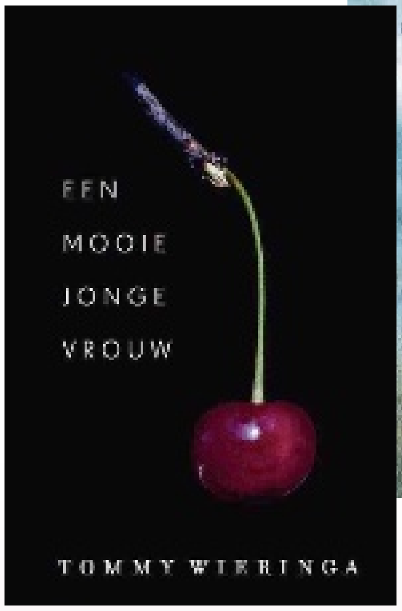

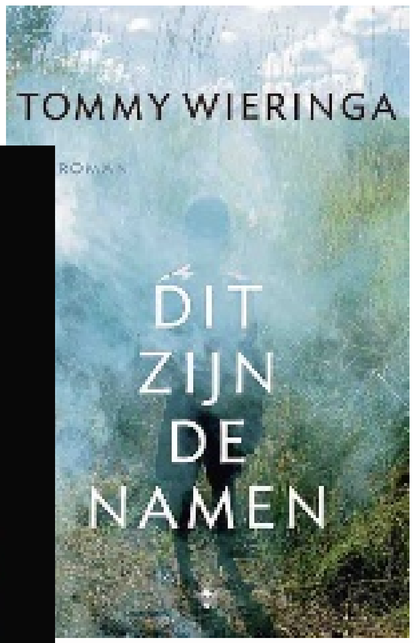

De betekenis van de gebeurtenissen wordt ons ook vandaag de dag onder de neus gewreven. Een uitdaging om te leren, over de betekenis van religie. De gelukzoekers hoopten een grens te kunnen oversteken om een nieuw land binnen te gaan voor een nieuw leven, maar kwamen terecht in de steppe van hun eigen land. Leren en ontdekken doe je niet daarginds, maar hier aan deze zijde van de grens.
Wieringa heeft een mooi, zwaar symbolisch geladen boek geschreven dat de lezer veel te denken geeft en laat zien dat we moeilijk zonder religie kunnen. Dat is zijn sterke kant. Minder sterk is dat ook in deze roman zijn personages acteurs zijn met een voorbestemde rol. Ze moeten van alles zeggen. De vraag is of ze dat eigenlijk wel willen. Wieringa geeft hen die kans niet en houdt de regie strak in handen. Het gevolg is dat de roman te zeer ter illustratie van een levensles dient. Overigens een ontnuchterend nuttige levensles. Dat blijkt uit zinnen als deze: 'Stromend en barstend komt alles tevoorschijn... Het leven van de mens tussen hemel en aarde is als een lichtstraal die door een opening van een muur valt: een ogenblik en het is voorbij.' (p.199) Te Gussinklo zei hetzelfde, indringender alleen.

Tommy Wieringa, 'Een mooie jonge vrouw', (2014)
'Dit zijn de namen', (2012)

Letra

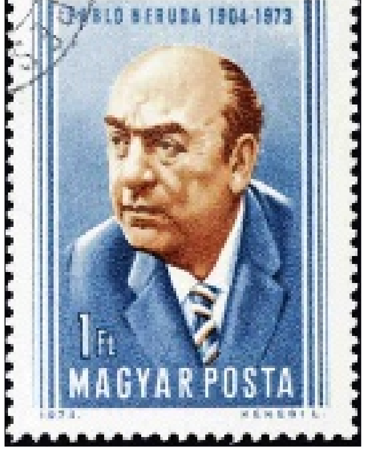

Pablo Neruda

Dit ziet eruit als goed nieuws: de Pablo Neruda-stichting in Chili heeft deze week bekendgemaakt dat in de archiefdozen die de literaire nalatenschap van de grote dichter bevatten, maar liefst 20 onbekende gedichten van Neruda zijn gevonden, waaronder zes liefdesgedichten. Eén ervan is gedateerd: 1956. Van de overige gedichten is volgens de bibliothecaris van de stichting Darío Oses de datering nog niet bekend. "De belangrijkste vondst voor de Spaanstalige literatuur van de afgelopen jaren", liet uitgever Seix Barral uit Barcelona meteen weten, die de gedichten later dit jaar onder de titel 'Poemas Inéditas: Pablo Neruda' zal publiceren. Er zitten zes liefdesgedichten tussen. El Pais (18 juni) publiceerde een fragment:
'Reposa tu pura cadera y el arco de flechas mojadas
extiende en la noche los pétalos que forman tu forma
que suban tus piernas de arcilla el silencio y su clara escalera/peldaño a peldaño volando conmigo en el sueño
yo siento que asciendes entonces al árbol sombrío que canta en la sombra
Oscura es la noche del mundo sin ti amada mía,
y apenas diviso el origen, apenas comprendo el idioma, con dificultades descifro las hojas de los eucaliptos'
Pablo Neruda, die in 1973 overleed, ontving de Nobelprijs voor Literatuur in 1971.

3 Surinaamse dichters

Goed nieuws biedt ook uitgever In de Knipscheer: 'De stilte van het ongesproken woord', een schitterend uitgegeven bundel met gedichten van drie Surinaamse dichters: Trefossa, Shrinivasi en Dobru. De bundel bevat gedichten, levensschetsen van de drie dichters, interviews, foto's en een dvd. Over een optreden van Dobru op een middelbare school schrijft Cynthia Abrahams: "En als hij zijn voordracht afsloot met zijn gedicht 'God made woman... waarvan de laatste regels luiden 'Then God, he looked what he made... God whistle...', dan floot de hele klas met hem mee." Gedichten zijn oorspronkelijk niet bedoeld om gelezen, maar om gehoord te worden. En gezongen. Dobru kon voordragen en liet zich graag begeleiden door drum en percussie, schrijft Ismene Krishnadath in haar voorwoord. De componist en zanger Dave MacDonald begon na een ontmoeting met Shrinivasi aan het project 'Silence of the Unspoken Word'. Een project met drie onderdelen: het boek met een dvd waarin de gedichten in een kleurrijk Caribisch kader in verrassende variaties verschijnen, een educatief project en theatervoorstellingen.

De uitgave zal binnenkort uitvoerig in de Ñapa worden besproken.

San Gil: het Colombiaanse centrum van extreme sporten

Met een klap komt de voorkant van de rubberboot weer terug op de rivier. Een meisje schuift naar voren, de boot in. Ze landt op een mede-avonturier die zich schrap zet. Een peddel raakt haar gezicht, op haar lip zwelt een druppel bloed op. Een hele sloot water kletst de boot in en we zijn op slag nat. Gejoel klinkt op. Adrenaline stroomt door de aderen. "Muy bien", zegt gids Miguel. We hebben onze eerste hindernis genomen en we zitten nog steeds alle negen in de boot.

Tekst en foto's : **Linda van Eekeres** Foto's raften: **Aventura Total**

We zijn op de Rio Fonce die stroomt door de Colombiaanse stad San Gil, de 'extreme sports'-hoofdstad van Colombia. We doen een categorie 2 tour. Er zijn 5 categorieën waarvan je voor de zwaarste, 4 en 5, naar de Rio Suarez moet.

Hoewel het park mooi is en de stad met 43.000 inwoners ook een 300 jaar oud stadsplein heeft met daaraan de typische kathedraal, is het het avontuur dat de toeristen naar deze plek lokt. "We hebben geen stranden, geen grote attracties, mensen komen niet speciaal voor het stadscentrum naar San Gil", zegt Gerardo Norato van de vertegenwoordiger van Magical Travel and Tours in San Gil. Wat de stad wel heeft, heeft ze perfect uitgebuit. Orlando Ortega, vertegenwoordiger van de reisorganisatie vanuit Baranquilla, beaamt dat. "20 Jaar geleden was er in San Gil alleen het Parque el Gallinera. Er waren geen hotels. Toeristen sliepen bij mensen die in hun huis kamers verhuurden. Er kwamen sowieso niet zoveel toeristen naar deze plaats. Dat is nu wel anders."

San Gil ligt op 100 kilometer afstand van het door Avianca aangevlogen Bucaramanga (via Bogotá) en is de toeristenhoofdstad van het departement Santander. Zoals gezegd, de grote trekpleister van San Gil zijn de outdoor-activiteiten. Water rafting is daarvan de populairste. Maar er is volop keus voor de avontuurlijk aangelegde toerist: paragliding, bungeejumpen, hiking, paardrijden, abseilen, klimmen en spelonkologie in de grotten. Ook zijn er watervallen.

Het Parque el Gallinera waar de touroperator het over heeft, is sprookjesachtig met de *barbas de viejo*, de bomen die met een beetje fantasie inderdaad wel baarden lijken te hebben. Aan de takken hangen lange, witte draden. Lopend door het park passeer je twee immense bomen waarvan de wortels met elkaar vergroeid zijn. 'Matrimonio feliz' staat erbij. Ze zijn naar schatting rond de 300 jaar oud. Wie een stukje doorloopt komt bij de Rio Fonce uit, die het park omzoomt, de rivier waarop we de white water rafting-tour doen.

Aan het begin van de tour krijgen we een helm en een zwemvest en legt Miguel uit wat je moet doen als je uit de boot valt. Rustig blijven, je mond sluiten, anders krijg je teveel water binnen, en in het midden van de rivier blijven. Na elk ruw traject volgt een rustiger stuk en daar word je de boot weer ingetrokken, belooft Miguel. Help!, als dit praatje kalmerend is bedoeld, dan mist het zijn doel. Met gespannen gezichten nemen we stilletjes alle informatie op. Willen we dit nog wel? Het busje dat ons 10 kilometer de stad uit heeft gereden is al weg, dus er zit niets anders op.

Ik stap de boot in. Zitten doe je op de rand. We zijn met zijn negenen, dus 1 deelneemster gaat middenvoor zitten en hoeft niet te roeien. Dat lijkt een goede deal, maar juist deze persoon vangt al het water en heeft ook nog eens geen controle over de richting die we opgaan. Ik klem mijn voeten zoveel mogelijk tussen de buizen die over de breedte van de boot liggen. De kracht van het water is zo groot, dat je voeten gemakkelijk losschieten en dat gebeurt dan ook geregeld.

Na een ruig stuk waar het water witte schuimkoppen krijgt en de boot in stroomversnelling komt en de punt omhoog wordt geduwd, om weer terug te vallen, komt de boot inderdaad in rustiger vaarwater zoals de gids ons beloofd had. Het kabbelende water werkt zeer ontspannend na de adrenalinestoot van zojuist. Ook van de bomen langs de kant gaat een rustgevende werking uit

De boot drijft rustig verder. Langs de rivieroever schept een man zand in bakken die aan weerszijde van een paard hangen. Het zand wordt verkocht, weet gids Miguel. Over de rivier hangt een smalle houten hangbrug die een hotel aan de ene zijde verbindt met vakantiehuisjes aan de andere kant van de rivier. Ook zien we een soort elektriciteitsmast. Het blijkt een stellage te zijn voor bungeejumpen, een van de andere populaire spannende activiteiten in San Gil.

Wie wil mag even zwemmen. Miguel geeft het voorbeeld en springt met een achterwaartse salto het water in. Aangezien we toch al kletsnat zijn, volgt bijna iedereen zijn voorbeeld, al gaat dat op een iets minder spectaculaire manier. Zwemmen hoeft niet, de stroom duwt je vanzelf vooruit. Terug in de boot moeten we weer aan de slag.

Onze gids doet dit dagelijks, vakkundig geeft hij commando's over hoe we moeten roeien: "Adelante", en daar peddelt iedereen braaf vooruit. "Detrás", de andere kant op, "alto" en iedereen houdt de roeispaan omhoog.

Dan vaart de boot langs het park in het stadscentrum, vlakbij het punt waar de twee oude bomen een huwelijk lijken te hebben gesloten. Daar houdt de tour op. Er is 10 kilometer afgelegd in anderhalf uur. Het lijkt veel korter. Er is niemand overboord geslagen en iedereen heeft het er heelhuids vanaf gebracht, op één bloedlip na.

Het viel niet alleen mee, het was fantastisch. "Ik zou wel een tour 4 of 5 willen doen", denk ik hardop. "Nee hoor, daar hoef je niet ervaren voor te zijn", verzekert Miguel, "het is alleen extremer." Dat geloof ik graag. Miguel wil gelijk voor mij de extremere tour gaan boeken. Uh, dat was niet de bedoeling. "La proxima vez", en als het aan mij ligt, komt die volgende keer er zeker.

Wild water raften op de Rio Fonce. Niemand blijft droog.

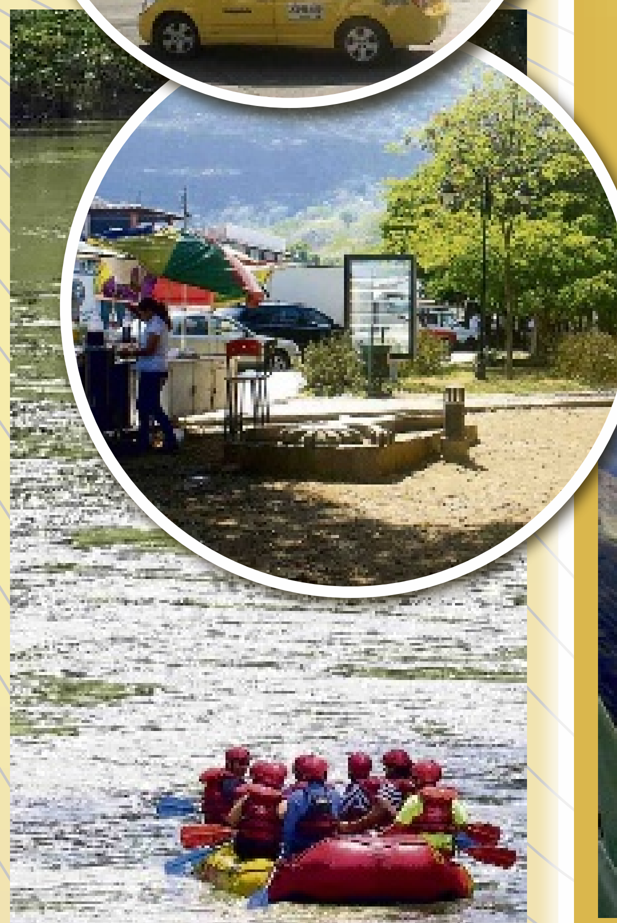

Colombia

Avontuurlijk eten

Voor de ingang van het Parque el Gallineral staat een kraampje waar verschillende lokale lekkernijen te koop zijn. Waaronder een bijzondere delicatesse die typisch is voor het departement Santander: hormiga culona, een gefrituurde grote mier. Een avontuur op zich. Van buiten blijkt de gezouten mier knapperig als popcorn en van binnen is hij een beetje sappig en, opvallend genoeg, helemaal niet vies. Voor wie hier geen trek in heeft, kent de regio ook nog een bekendere specialiteit: cabrito, gegrild geitenvlees. Zeker de moeite waard.

Avontuur op grote hoogte

Een leuk uitstapje als je in San Gil of Bucaramanga bent, is El Parque Nacional del Chicamocha, vanaf beide plaatsen op ongeveer 45 kilometer afstand gelegen. De grootste attractie is hier de 6,3 kilometer lange kabelbaan die je meeneemt naar grote hoogten. Ook is er een soort kabelbaan waar je in een zitje onderhangt en die helaas dicht was voor onderhoud toen wij er waren. Er zijn allerlei activiteiten voor kinderen zoals een struisvogelboerderij en tegenover de ingang een waterpark in aanbouw dat nog meer vertier moet gaan bieden.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

Horizontaal:
2. Binnengoed van een sigaar; 6. werpspel; 12. makker; 15. aarde; 17. woonplaats; 18. schil; 20. hoofdstad van Azerbeidsjan; 21. maand; 22. paardensportterm; 25. dicht; 26. boom; 29. schildersgerei; 30. stoom; 33. mazzel; 35. iemand die iets uitleent; 37. grappenmaker; 39. Europese rivier; 40. agenda; 42. fris; 43. opstel; 45. bouwland; 46. boomloze grassteppe; 48. watervogel; 50. tijdschrift; 51. vroomheid; 52. geoefend zeeman.

Verticaal:
1. Oudiers alfabet; 2. kruisopschrift; 3. Noach; 4. lichtzinnig mens; 5. Frans voegwoord; 7. aangehaald werk (afk); 8. opstandig; 9. brandgang; 10. alcoholische drank; 11. denkbeeld; 13. adellijk; 14. steenvrucht; 16. base; 18. beschermeling; 19. knoeiwerk; 23. welpenleidster; 24. tuin; 26. korenafval; 27. klap; 28. lijn; 29. driekleurig viooltje; 31. Japans behendigheidsspel; 32. sjalot; 34. takje; 36. deel van een breviergebed; 38. rivier in Frankrijk; 40. eenheid van kracht; 41. persoonlijk vnw. (Fr.); 44. aetatis; 47. werkruimte; 49. dat is; 50. beryllium.

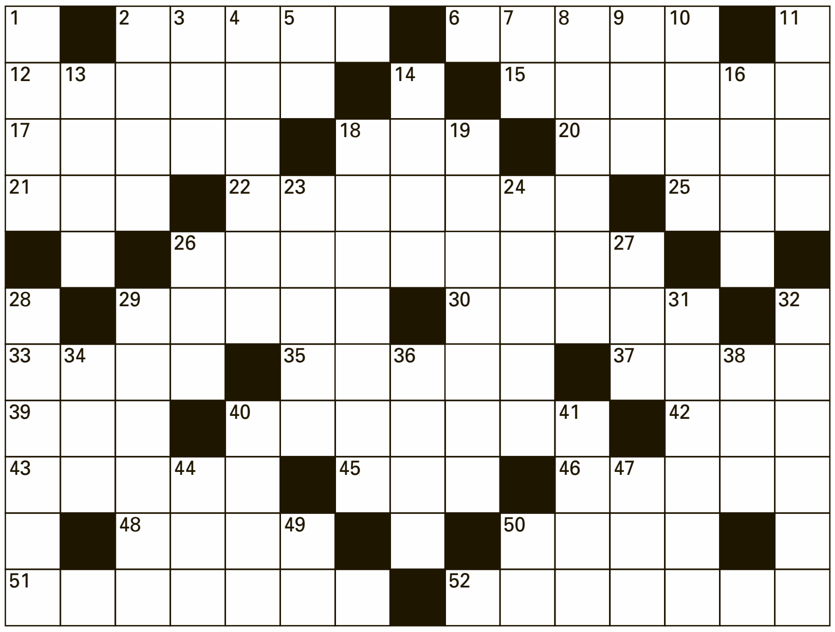

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Gislaine Christiaans
Kamay 22-B
Aruba

C.M. Torres
Cascorraweg 128
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

		1						9
6	5		1	2	3			
				4	6			
		4			2	1	3	
	3		8	9		7		
5	8			7				4
2			4				7	
	9	5			8	3	2	
				6			8	

HEAVY

	1			5		2		
				1				9
7			3				4	1
		5			6			
		2			8		7	
9		6						2
						4		
					7		8	
	6						3	

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

2	9	6	3	7	4	1	5	8
1	7	5	2	8	6	3	4	9
8	3	4	5	1	9	6	2	7
3	6	2	7	9	1	5	8	4
4	8	7	6	2	5	9	1	3
5	1	9	4	3	8	2	7	6
9	2	3	8	5	7	4	6	1
7	4	1	9	6	2	8	3	5
6	5	8	1	4	3	7	9	2

Heavy

6	3	1	7	8	9	2	5	4
5	4	7	3	1	2	6	9	8
9	8	2	4	5	6	1	7	3
3	2	8	5	9	4	7	6	1
1	9	6	8	2	7	3	4	5
7	5	4	6	3	1	9	8	2
4	6	3	2	7	5	8	1	9
8	1	5	9	6	3	4	2	7
2	7	9	1	4	8	5	3	6

Cryptogram:
Horizontaal: 1. Hans; 4. Essen; 7. omslaan; 8. nuf; 9. kas; 10. enkelen; 12. sterrit.
Verticaal: 2. Aula; 3. slinks; 4. eveneens; 5. stof; 6. naspel; 9. knot; 11. koe.
Woordzoeker:
BOSBEWONER

ZWEEDSE PUZZEL

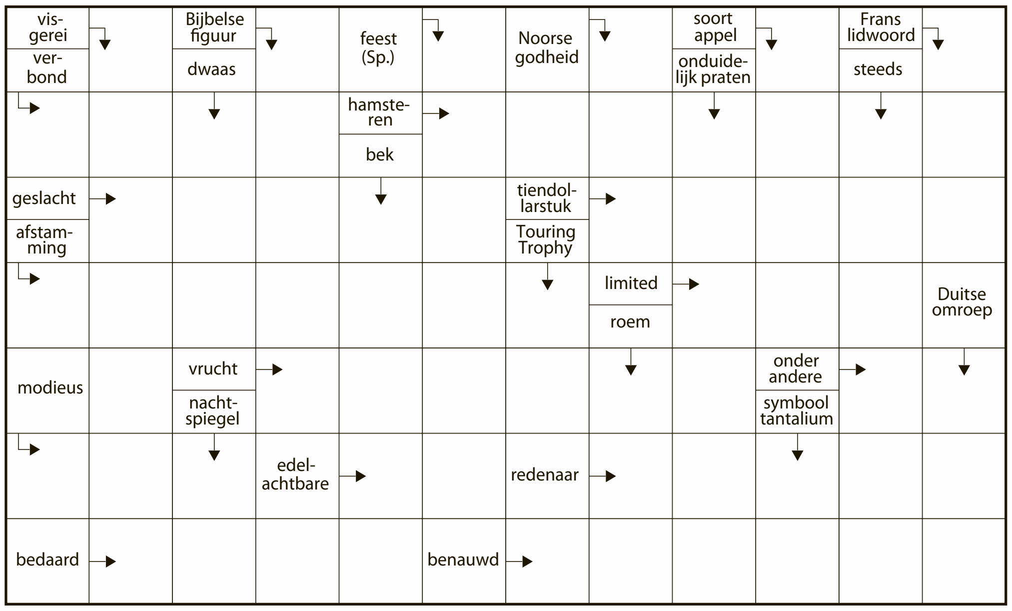

CRYPTOGRAM

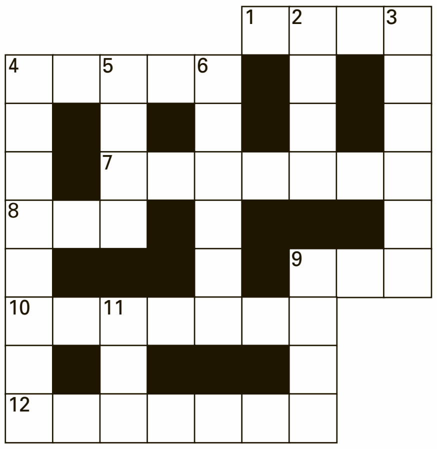

Horizontaal:
1. Men moet dokken om erover te komen (4); **4.** Malle vrucht (5); **7.** Deel van de vloot in de omlijsting van een boom (7); **8.** Europeaan die in Frankrijk aan z'n eind komt (3); **9.** Opwekking om nog wat te eten (3); 10. Hoorbaar een boze vogel (7); **12.** Zaak tussen ouders en kinderen (7).

Verticaal:
2. Adviescollege (4); **3.** Verzamelde in de tuin (6); **4.** Opgegraven weefsel (8); **5.** Zolang het duurt in een kleurenfilm (4); **6.** Je handen branden (6); **9.** Laat ieder de zijne spreken (4); **11.** Gespeeld door een boemelende acteur (3).

WOORDZOEKER

G	L	O	E	D	N	I	E	U	W	I	G	C
R	E	D	R	E	O	V	N	A	A	I	A	O
A	G	O	C	L	E	O	P	A	T	R	A	U
S	O	L	I	D	E	E	R	R	E	S	N	T
M	V	H	A	D	N	F	A	Z	E	N	B	F
A	E	F	N	K	I	H	A	E	A	U	E	I
A	D	A	A	E	G	O	L	T	R	G	V	T
I	I	M	C	A	N	A	R	E	T	G	E	S
E	E	I	A	C	G	E	K	A	K	E	L	N
R	W	L	R	E	IJ	N	G	A	M	R	E	E
E	L	I	N	Z	O	N	N	E	B	A	N	K
E	G	E	L	D	K	I	S	T	J	E	O	E
K	S	L	K	I	S	P	L	V	R	E	I	T
F	U	I	F	N	U	M	M	E	R	N	B	E
A	P	D	R	N	E	M	R	S	E	IJ	L	S
T	O	N	T	P	L	O	E	G	B	A	A	S

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

AANBEVELEN
AANVOERDER
ACCIJNSVRIJ
AFKEER
ALBION
BEJEGENEN
CLEOPATRA
DIORAMA
DOORZAGEN
DROOM
EETTAFEL
ENKEL
FAMILIELID
FRAAI
FUIFNUMMER
GELDKISTJE
GENIE
GLOEDNIEUW
GRASMAAIER
ILIUM
KANIS
KOERS
LAAGHARTIG
MESPUNT
ORENEN
OUTFIT
PIKDONKER
PLOEGBAAS
PRISE
SENEGALEES
SERRE
SNUGGER
SOLIDEE
TEKENSTIFT
WAPENKAMER
WEIDEVOGEL
ZONNEBANK

© Puzzelland/140628

Zweedse puzzel

■	S	■	L	■	I	■	I	■	R	■	O
E	T	R	E	■	B	O	L	W	E	R	K
■	R	O	N	D	E	■	L	I	N	I	E
V	O	L	I	E	R	E	■	T	O	N	■
■	P	■	G	R	I	B	U	S	■	K	O
Z	O	Z	■	B	E	■	I	E	P	E	N
■	P	O	N	Y	■	A	T	L	E	T	E

Prijspuzzel

A	■	G	O	D	I	N	■	B	A	S	T	A	■	K
R	I	E	D	E	L	■	N	■	S	M	O	K	E	N
I	N	N	E	N	■	M	I	S	■	O	P	E	R	A
A	C	T	■	K	L	A	P	P	E	R	■	N	O	P
■	L	■	M	E	E	S	T	E	R	E	S	■	S	■
A	■	K	O	R	P	S	■	T	A	N	E	N	■	B
D	O	O	P	■	R	A	S	T	A	■	N	A	J	A
V	E	E	■	L	A	A	I	E	N	D	■	G	A	L
I	N	L	U	I	■	L	O	R	■	O	S	A	K	A
E	■	E	N	E	R	■	N	■	D	O	K	A	■	N
S	A	N	E	R	E	N	■	M	E	R	I	N	O	S

Het oneindige plan

Kent u de titel? Heeft u haar boek gelezen? Dat prachtige boek van Isabel Allende? Het verhaalt over Gregory Reeves, een man met vele ambities. Maar hij vergeet een paar belangrijke ambities te vermelden: de hang naar rust, geluk en liefde. Hij gaat in zijn honger naar luxe en geld voorbij aan dat wat een mens de meeste vrede geeft. Wat jammer, meneer Reeves. En wat zullen veel mensen dit herkennen. Maar soms worden keuzes uit handen genomen en is niets meer belangrijk. Een ziekte, ongeluk en zelfs een onverwachte dood kunnen bakken met roet in het eten gooien. 'Live your life to the max' wordt er weleens gezegd. En zo is het. Tegelijk met de - ongetwijfeld betreurenswaardige - keuze van de Ñapa om te stoppen met de columns, gloort er weer een helder licht aan de horizon. Licht, dat zich in een ander deel van de wereld zal openbaren. Licht van een plan dat in de mottenballen terechtkwam maar zich toch onlosmakelijk wederom met mij verbonden heeft. Stilstand is achteruitgang, dus we gaan weer voorwaarts. Geen hang meer naar luxe. Been there, done that. Met liefde zal ik ploeteren in kaplaarzen. De kleigrond wordt onder mijn voeten vermorzeld. Mijn honden, allen Yu Kòrsou, zullen op jacht gaan naar konijnen en oog in oog staan met gevaarlijke everzwijnen. Ik moet ze nog op de gevaren wijzen, maar we hebben nog even de tijd. De toekomstige ezel krijgt een goed leven en zal in harmonie met de geiten op het dagelijks voer afkomen. De kippen zullen voor verse waar zorgen, evenals de geplande moestuin. In gedachten tuur ik over het landgoed waarop wij wonen en zie lente, zomer, herfst en de strenge winter bezit nemen van die horizon. Het is geen oneindig plan. Het is een plan dat eindelijk gestalte krijgt. Vrijheid zonder werkstress. Dat hoge goed, waar we in ons hart zo vurig naar verlangen. Zoveel mensen hebben halverwege hun dromen het leven moeten laten. Waarom nog wachten? Genoten heb ik, op mijn dushi Kòrsou. Maar het wordt tijd de bakens te verzetten. Nu nog niet, oh nee. Er moet nog zoveel geregeld worden. Téveel. Voorlopig zal ik nog genieten van 'onze' stranden, het warme leven, mijn prachtige stek op dit eiland. Maar it's time to move on.

Dit is een schriftelijk afscheid. Onvrijwillig, maar toch. In lichaam en geest zal ik voorlopig nog hier zijn. Mijn gedachten en ervaringen zal ik altijd aan het papier blijven toevertrouwen. Onleesbaar voor u. Dus met een zwierig gebaar maak ik een diepe buiging, dank ik mijn lezers voor de aandacht. Het waren niet altijd hoogstandjes alhoewel ook de 'mislukkingen' met groot plezier zijn geschreven. Ik hoop van harte dat uw plannen en hoop zullen uitkomen. Dat u heeft genoten van de stukjes over mijn kleinkinderen. Ze komen met mijn eindige plan wat dichterbij, niet in geest maar vooral in lichaam. Ik wens u wat, maar vooral het beste.

Huntu Kòrsou.

Helpende handen overzee (slot)

Kortgeleden las ik online een interview met een Curaçaose dame die, na een hele poos in Nederland gewoond te hebben, weer naar haar geboorteland is verhuisd. Waarom? Omdat zij volgens haar zeggen 'een bijdrage wilde leveren aan de ontwikkeling van het land waar ik vandaan kom'.

Tekst: **Shakti-Aroena Lakhi**

En zo is zij een van de velen van onze broeders en zusters in Nederland die terugkomt naar Curaçao of de andere eilanden. Maar het traject van teruggaan is zeker niet eenvoudig zoals die mevrouw ook aangaf. Zij heeft begeleiding gekregen van de bemiddelingsorganisatie Sosio na Trabou (SnT). Het interview, 'Remigratie niet gemakkelijk. Waar krijg je mee te maken', is afgenomen door dit bedrijf, een jaar na de remigratie. Tijdens dit gesprek blikte zij terug en deelde haar ervaringen inzake deze woelige periode.

SnT helpt Nederlanders die afkomstig zijn van de voormalige Nederlandse Antillen met hun terugkeer naar het eiland van herkomst. Met hun kennis en kunde opgedaan in Nederland kunnen deze remigranten helpen met het opbouwen van hun land en dus bijdragen aan een 'better quality of life' op het niveau van het individu en ook op landsniveau. Terugkeren naar de plek waar je bent geboren en getogen geeft voor velen een gevoel van thuiskomen. Dit is de plek waar je je onlosmakelijk mee verbonden voelt. Dichtbij je dierbaren die je al die tijd zo gemist hebt. Het gevoel van intens geluk heeft hier genoeg basis om zich te nestelen. En een gelukkige burger is het zaadje voor een 'happy community'. Behalve dat remigratie een positief effect heeft op het wel en wee van het individu, draagt zij ook een steentje bij aan de ontwikkeling van het land zelf. Deze burgers die terugkomen nemen hun kennis en kunde mee die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het land. Op de website van SnT las ik bijvoorbeeld het verhaal van de Curaçaose Shadira die met hulp van SnT in Seru Grandi haar eigen bedrijf heeft opgezet. Deze wijk in Banda'riba behoort tot één van de allerarmste op Curaçao, maar dankzij de investering van Shadira krijgt de economie op lokaal niveau een 'boost'.

Er is ook een keerzijde. De dame uit het interview zei het al. Hoewel zij hier gelukkig is, was de terugkeer niet zoals ze had verwacht en verliep het proces van settelen niet van een leien dakje. "Er is veel veranderd. Het is niet hetzelfde Curaçao zoals ik dat 11 jaar geleden had achtergelaten. De mentaliteit van de mensen is veranderd. Ze zijn erg op zichzelf. Dus ikke, ikke, ikke hier. Jij bekijkt het maar." Ook het vinden van een baan was lastig, maar dankzij SnT als bemiddelaar heeft zij iets kunnen vinden. Als tip geeft zij mee dat je op alles voorbereid dient te zijn en dat je echt je best moet doen om je leven hier vanaf niets vorm te geven. SnT helpt bij het opstarten, maar daarna moet de persoon het zelf oppakken, anders is de kans van slagen klein.

Hoe moeilijk het ook kan zijn, met SnT heeft een remigrant een kruiwagen beschikbaar om zijn of haar leven en dat van Curaçao naar een hoger niveau te tillen.

Meer informatie: www.sosionatrabou.com

Beste trouwe lezers, dit is mijn allerlaatste column voor de Ñapa. Ik dank u van harte voor de tijd die u gestoken heeft in het lezen van mijn artikelen. Hopelijk hebben zij positief mogen bijdragen aan uw 'quality of life'.

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een 'better quality of life' op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Da Costa Gomez Reünie

Wie ben ik' en 'waar ik kom ik vandaan' zijn existentiele vragen die velen van ons aan zichzelf stellen. We kijken naar onze ouders, grootouders en onze overgrootouders voor eigenschappen die generatie op generatie worden doorgegeven. Zo ook bij de familie Da Costa Gomez. Van 1 tot en met 5 augustus komen de verschillende takken verspreid over de wereld bijeen voor een familiereünie om verhalen uit te wisselen, zichzelf in anderen te herkennen, maar bovenal om 'verre' familieleden te ontmoeten.

Tekst: **Nelly Rosa** Foto's: **Ken Wong**

De vier broers Aron, Imanuel, Samuel en Moses zijn de grondleggers van de familie Da Costa Gomez, vroeger in Nederland en nu op Curaçao en in de regio. Het viertal zag het levenslicht in de Portugese hoofdstad Lissabon. Daar deden ze zich voor de buitenwereld voor als katholieken, maar binnenskamers voerden ze in het geheim joodse rituelen uit. In het geheim omdat Joden vanwege de Inquisitie uit Portugal en eerder ook uit Spanje verdreven werden. Ze trokken naar Amsterdam waar vrijheid van religie een verworven recht was, vertelt Randal Da Costa Gomez. Twee van die broers Aron en Samuel maakten de oversteek vanuit Amsterdam. Zij vestigden zich eind 1706 of begin 1707 op Curaçao. De ondernemende broers liggen begraven op de joodse begraafplaats Beth Haim. "De andere twee broers, Imanuel en Moses, bleven tot hun overlijden in Amsterdam wonen", legt Randal uit. De huidige Da Costa Gomez' op Curaçao zijn nakomelingen van Gabriel, een zoon van Imanuel. Uit hem zijn er tien familietakken ontsproten op Curaçao. Maar het eiland bleek niet de laatste verblijfplaats van de reislustige familie te zijn geweest. De Da Costa Gomez' zijn verspreid over het Caribisch gebied en Zuid-Amerika zoals in Honduras, Cuba, de Dominicaanse Republiek en Venezuela. En later zijn ze via deze Latijns-Amerikaanse landen ook in de Verenigde Staten neergestreken.

Florida

De voorbereidingen voor de reünie zijn in volle gang. Het organiserend comité heeft zich in de bovenwoning van Joyce Da Costa Gomez in Otrobanda verzameld. Twee jaar geleden werd de eerste familiereünie in Florida gehouden. "Er konden toen niet veel van ons gaan", vertelt Angelique Da Costa Gomez. Een groep van tien personen is gegaan waaronder Suzy Römer, wier moeder de achternaam Da Costa Gomez draagt en Joyce. Degenen die geweest waren vonden het heel leuk. Ze inspireerden de achterblijvers om een meerdaagse familiereünie te organiseren. Een commissie die de kar trekt werd opgericht. Deze bestaat uit: Suzy Römer, Joyce, Farida, Angelique en Maya Da Costa Gomez. Dan is er nog Randal die zich heeft vastgebeten in het stamboomonderzoek en houdt Joanne de registratie bij en doet ze een deel van de communicatie. Het programma is in handen van Nina Oldenboom. "De dag is bedoeld om verhalen uit te wisselen waardoor je je eigen geschiedenis beter leert kennen", vertelt Suzy Römer. Samen met de buitenlandse gasten wordt er een rondrit gemaakt langs de monumenten ter nagedachtenis aan Moises Frumencio Da Costa Gomez, een van de voorvechters van de autonomie van de Nederlandse Antillen en de gebouwen die een rol in de familiegeschiedenis hebben gespeeld, waaronder de Bolo di Batrei (het Nationaal Archief) en zo zijn er meerdere gebouwen in de binnenstad. De familie op Curaçao kent een paar leden die pioniers waren op hun gebied. Zo was Angel Da Costa Gomez de eerste medicus met die achternaam op Curaçao, Thelma Römer-Da Costa Gomez was politiek actief voor de Nationale Volkspartij (NVP). Zij behoorde

van een reislustige familie

bij de drie eerste vrouwen die op de lijst van de NVP stonden en Joyce heeft zich ingezet voor vrouwenrechten. Zo was zij de voorzitter van Caribbean Church Women. Vorig jaar kreeg ze het Krus di Merito voor haar verdiensten in de maatschappij.
Eusebio ‘Chechi’ Da Costa Gomez was een bekende voetballer uit de vorige eeuw op Curaçao. De familie op Curaçao verwacht voor de reünie in augustus meer dan 200 aanmeldingen.

Door mondelinge overdracht zijn veel familiezaken bekend gebleven. Suzy Römer: “Het zijn de ouderen die vertellen dat iemand familie is. Soms werd bij de Burgerlijke Stand de grootmoeder als moeder in plaats van de biologische moeder van het kind opgegeven. Men dacht vroeger dat ongehuwd kinderen baren schande over de familie bracht, dus werd het kind bij de grootmoeder ingeschreven. Door de orale traditie komen deze verhalen naar boven. Ook is de geboortedatum die bij de Burgerlijke Stand staat niet altijd de werkelijke geboortedag. Ouders moesten binnen drie dagen na de geboorte het kind bij de Burgerlijke Stand aanmelden. Als ze dat niet deden kregen ze een boete van 25 gulden. Vooral als je uit Bánda’bou kwam kon dat een probleem zijn. 25 Gulden was in die tijd een hoop geld. Als het kind bijvoorbeeld op 5 september werd geboren gaven de ouders 7 september op. Wie kon het nagaan?”
Feiten
Toch moet de orale traditie met feiten onderbouwd worden vindt Randal. “Toen ik klein was werd mij verteld dat de Da Costa Gomez-familie afstamde van drie broers die uit Brazilië kwamen. Naderhand ben ik erachter gekomen dat ze twee verhalen door elkaar hebben gehaald. Het was al rond het jaar 1700 toen de Da Costa Gomez-familie zich in Amsterdam vestigde. Toen was Brazilië allang geen kolonie meer van Nederland of de toenmailge West-Indische Compagnie. Dat betekent dat de broers zich nooit in Brazilië hadden kunnen vestigen omdat het Zuid-Amerikaanse land sinds 1654 weer Portugees grondgebied geworden was. Onze voorouders hadden de gebeurtenissen van de grote groep joodse kolonisten door elkaar gehaald. In 1659 was er wel een grote groep joodse kolonisten aangekomen op Curaçao, en zij waren de Joden die een tijdje in Brazilië hadden gewoond. Dat verhaal hebben onze voorouders verward met hun eigen familiegeschiedenis”, zegt Randal. “Daarin zie je ook het belang om bij elkaar te komen zodat je de verhalen kunt spiegelen om te voorkomen dat een stukje van de waarheid verloren gaat”, verduidelijkt Jo-Anne.
De reünie is ook bedoeld om alle informatie rond de familie te verzamelen. Deze kunnen weer een aanknopingspunt zijn voor Randals stamboomonderzoek. Zijn levenswerk dat begon bij het overlijden van zijn oma van moederszijde. “Toen ik klaar was met de stamboom van moederszijde begon ik met die van mijn vader, een Da Costa Gomez”, zegt Randal.

In de archieven vond hij een schat aan informatie. De waarheid rond de voorvaderen achterhalen werd en is zijn beste vriend. Ook had hij steun aan de bevindingen van rabbi Isaac S. Emmanuel, de weg naar de oude joodse begraafplaats ‘Beth Haim’ is recent naar hem vernoemd, die in de jaren 50 en 60 grondig onderzoek deed naar joodse families op Curaçao. Met die bevindingen heeft Randal verbanden kunnen leggen. De broers gebruikten aliassen, traditioneel christelijke Portugese namen zoals Joao Tavares Pacheco, Antonio Henriquez Vilhena of Gaspar Mendez Henriquez om in hun moederland zaken te kunnen doen. “Tijdens de Inquisitie eindigde je als je je niet tot het christendom bekeerde op de brandstapel. Ze liepen gevaar door als jood door het leven te gaan”, vertelt Randal. Een deel van de familie is het joodse geloof aanhangig gebleven, bij een ander deel verwaterde het en werd het christendom omarmd. De blanke joodse Da Costa Gomez’ gingen ook (buitenechtelijke) relaties aan met zwarte slavinnen of met vrije christelijke gekleurde en christelijke blanke vrouwen. De kinderen uit de eerstgenoemde relaties werden wel door hun vaders vrijgemaakt. Ze erfden grond en onroerend goed. Hun verwekkers lieten hen niet berooid achter. Deze nakomelingen erfden onroerende goederen in Willemstad en in de buitendistricten.

Familietrekken

De familiebanden zijn door het organiseren van de reünie hechter geworden omdat ze vanwege een vast omlijnd doel samenkomen. “De manier waarop we het aanpakken schept verbondenheid”, zegt Suzy Römer. “Iemand die ik al jaren ken, bleek een achternicht te zijn”, vertelt Jo-Anne. “Het is raar als je zo dicht bij iemand bent en toch niet weet dat jullie familie zijn.” “Zeker als je niet dezelfde achternaam draagt, kunnen de familielijnen onbekend zijn”, vult Angelique aan. “Sommige eigenschappen die kenmerkend zijn voor de familie zie je bij anderen terug. Mannen worden op dezelfde manier kaal. Ze krijgen twee horentjes achter en de kaalheid begint vroeg. Verder praten we allemaal hard en druk”, zegt Angelique. Randal: “We zijn onbewust mensen die achter onze rechten aangaan, goed geïnformeerd en mondig zijn. Angelique: “We staan onrecht niet toe.”

Registreren

Leden van de Da Costa Gomez-familie kunnen zich nog opgeven voor de reünie via e-mail dcg.curacao2014@outlook.com. Er staan verschillende activiteiten gepland in augustus, waaronder het hoofdevenement van de familiereünie bij de University of Curaçao die naar Doktoor Da Costa Gomez is vernoemd. Ook zijn er een rondrit over het eiland, twee boottochten en een strandbarbecue gepland. Kosten voor deelname zijn 35 dollar (65 gulden) per persoon voor het hoofdevenement. Kinderen tot 12 jaar betalen 13 dollar (25 gulden). Meer informatie is ook te vinden op de website www.dacostagomez.net of de Facebookpagina: Da Costa Gomez from all over the world-Family reunion!

Werk loslaten tijdens de vakantie

Mens & Werk

De zomervakantie begint weer en velen kijken uit naar deze periode. De mensen zien een vakantie als een tijd om te ontspannen, maar toch zijn er werknemers die het moeilijk vinden om te ontspannen en om niet meer aan het werk te denken.

Tekst: **Judice Ledeboer**

Natuurlijk is het afhankelijk van de functie die en het werk dat mensen hebben en het karakter met de gevoeligheid voor stress hoe men zich voorbereidt op de vakantie en hoe men zijn werk kan loslaten tijdens de vrije dagen. Sommigen denken helemaal niet meer aan hun werk als ze vakantie hebben, maar mensen die spanning ervaren op het werk hebben er vaak moeite mee om het werk helemaal los te laten.

Het gevoel van spanning werkt door en het kan dagen duren voordat men echt het vakantiegevoel heeft. Degenen die het eiland verlaten krijgen het vakantiegevoel al bij het pakken van de koffers en de reis naar het buitenland, maar het echte ontspannen gevoel, waarbij je geen spanning meer voelt en alleen maar geniet van het moment zelf komt meestal pas later.

Vakantie heeft echter de functie om uit te rusten en om nieuwe energie op te doen. Een mooie vakantie met allerlei ervaringen zoals sporten, het samenzijn met het gezin, familie of goede vrienden, cultureel bezig zijn en andere dingen doen die je in het dagelijks leven niet doet zorgen lange tijd voor een goed gevoel. Het afstand nemen van werk en het gewone dagelijkse leven verruimt je blik en je kan weer nieuwe ideeën opdoen. Dat voorkomt een tunnelvisie en er ontstaan ook weer nieuwe initiatieven.

Het is dus belangrijk om de vakantie volop te gebruiken om niet meer met het werk bezig te zijn en om er zelfs helemaal niet aan te denken. Op het werk is een goede voorbereiding op je afwezigheid dus de eerste stap voor een 'ontspannen' vakantie. Werk overdragen aan collega's, onafgemaakte zaken afmaken en laten weten dat je absoluut onbereikbaar bent tijdens de vakantie, of je nu wel of niet op Curaçao bent. Wat heb je anders aan je vakantie? En als je middenin een project zit moeten de andere medewerkers die er ook bij betrokken zijn op de hoogte gesteld worden van je afwezigheid en is het handig om anderen op de hoogte te stellen bij welke persoon ze terecht kunnen als jij er niet bent.

Het lijkt zo logisch, maar door de drukte vergeten mensen vaak deze zaken te regelen. Het instellen van je e-mail account waardoor mensen die een e-mail sturen direct een reactie krijgen dat je er een tijdje niet bent is een goede manier om anderen te laten weten dat je niet in staat bent te reageren. Helaas loopt je e-mail box wel vol en zul je na de vakantie extra tijd moeten reserveren om al je e-mails te lezen en te beantwoorden. Dat hoort bij deze tijd waarin we leven. Het lezen van de e-mails tijdens je vakantie draagt niet bij aan totale ontspanning en het loslaten van het werk, maar dat is een keuze.

En dan slaat de stress vlak voor de vakantie helemaal toe. Een lijstje maken met allemaal dingen die je voor je vakantie af wilt hebben helpt om structuur te brengen in je werkzaamheden. Een schoon bureau geeft al het gevoel van vakantie en het is prettig starten na de vakantie. Stapels niet opgeruimde dossiers en andere papieren geven het gevoel dat er nog veel te doen is en dat kan blijven doorzeuren in je hoofd als je vakantie hebt. En om totale rust te creëren is het het beste om de computer thuis te laten. Toch laten mensen zich verleiden om hun computer mee op vakantie te nemen en laten ze ook hun (werk) telefoon aan. Dit draagt zeker niet bij aan totale rust.

De mensen die thuis blijven tijdens hun vakantie kunnen zich voornemen om een totaal ander ritme in de dag te brengen en om toerist in eigen land te zijn. Later opstaan, uitgebreid ontbijten en lekker naar het strand gaan geeft ook het gevoel dat je er helemaal 'uit' bent. Of een keer ergens een kopje koffie drinken waar je nog nooit bent geweest. Curaçao heeft tegenwoordig veel leuke restaurantjes en gelegenheden om naartoe te gaan. Er zijn ook allerlei mogelijkheden om wandelingen te maken in de natuur. Er zijn speciale paden uitgezet en je komt op plekken die je niet kent (boekjes met wandelingen zijn verkrijgbaar bij de boekhandel). Ouders met kinderen kunnen hun kinderen dan laten ervaren hoe mooi het eiland is. Een bezoekje aan de bibliotheek is ook een leuk 'uitje'. Niet alleen voor de kinderen zijn er veel mooie boeken te leen, maar ook voor de ouders zelf.

Vakantie geeft behalve plezier ook weer het katerige gevoel aan het einde van de vakantie, op het moment dat je weer aan het werk moet. Je moet de draad van het dagelijkse leven weer oppakken en het gevoel van thuis zijn in je werk is er even niet meer. De vakantie-ervaringen zijn snel weer vervaagd. Het gaat er echter om dat je het gevoel hebt dat je voldoende bent uitgerust om er weer tegenaan te kunnen gaan. En die energie doe je op tijdens je vakantie door totaal niet aan je werk te denken en dan heb je er zelfs weer zin in om aan het werk te gaan. Een prettige zomervakantie!

Over organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

De toekomst (12)

Kwaliteitsbewegingen zoals de Malcolm Baldrige Foundation, EFQM en INK voeren een moeilijk gevecht tegen de volgende punten.

Tekst: **Jan de Ruijter**

1. De egoïstische Ik-cultuur die al 130.000 jaar oefening heeft gehad.
2. Tegen het neo-liberalisme van Profit, Poen en Pegels.
3. Tegen het Command and Control-managementsysteem.
4. Tegen de McDonaldization van de maatschappij.

Ad 4: Bedrijven zijn keihard bezig om door middel van kennis en innovatie alle werkprocessen dusdanig te vereenvoudigen dat het vroegere werkmanschap vereenvoudigd gaat worden tot het eenvoudig bedienen van een instrument, apparaat of machine en de factor arbeid versimpeld wordt tot het hersenloos werken met de handen door mensen met een nummer. Voorbeelden zijn er overal in overvloed. Hier volgen er enkele.
Waar vroeger een bekwame chef de cuisine een heerlijke saus maakte met vakmanschap en trots, mag hij die onder de Amerikaanse formule nog steeds maken maar dan wel in een fabriek in plaats van in een keuken. Hij mag dan gigantische hoeveelheden maken die vervolgens in een flesje gaan en overal ter wereld als Béarnaise Saus in de winkel verkocht worden.
Als er ook maar iets een vleugje van succes schijnt te hebben, past Amerika copy-paste toe en wordt het in grote hoeveelheden gemaakt of nagedaan. Het nieuwe franchise-model voorziet in de behoefte van velen om zelfstandig entrepreneur te zijn in een nieuw jasje; de entrepreneur is zelfstandig maar niemand in een franchise hoeft nog te denken. Denken wordt gedaan op het hoofdkantoor en employees kunnen alleen nog maar volgens de regels uitvoeren. Managers functioneren als een winkel-host, creativiteit en innovatie zijn zaken van het hoofdkantoor. Standaardisatie, werkprocessen, simplificatie, copy-paste en het franchise-systeem zijn een niet te stuiten trend die de factor arbeid dermate versimpelen dat werk niet langer als nuttig, belangrijk, als fun en als plezierig wordt gezien. Simplificatie leidt ertoe dat mensen met minimale bekwaamheid worden aangenomen die gemakkelijk en goedkoop te trainen zijn en verder ook gemakkelijk vervangbaar zijn. De vroegere onmenselijkheid van de Industriele Revolutie komt weer terug in een nieuw jasje. Copy-paste en franchising hebben fast-food restaurants en speciaal McDonald's als hun grote en vereerde voorbeeld. De principes van de fast-food restaurants gaan de hele wereld over en worden door de globalization dominant in alle landen en culturen in allerlei verschillende bedrijfstakken. De kwaliteitsbeweging plaatst zichzelf duidelijk tegenover deze nieuwe ontwikkelingen weliswaar met de erkenning dat sommige bedrijven in deze categorie de drie P's van People, Profit en Planet heel bewust, duidelijk en uitstekend toepassen. Bij die uitzonderingen zie je dat zo goed uitgevoerd dat het leidt tot uitermate prettige ervaringen voor de klanten en voor de medewerkers. Starbucks is zo'n uitzonderlijk voorbeeld. Enerzijds past zij McDonaldization toe maar op zo'n manier dat de ervaring voor de klant en voor de employee van hoge kwaliteit is en Starbucks zelfs een klassiek voorbeeldbedrijf is geworden voor de kwaliteitsbeweging! En Starbucks vaart daar wel bij!
Door automatisering wordt vroeger moeilijk werk thans zo gemakkelijk gemaakt dat de vroegere vakbekwaamheid niet langer nodig is. Het vroegere werk van night-auditor in een hotel was moeilijk en ingewikkeld werk dat met de hand gedaan werd waar veel bekwaamheid en ervaring voor nodig was. Het gebeurt nu vrijwel geheel automatisch. Het werk van een receptionist vereiste vroeger kennis, opleiding, ervaring en veel training. Het in-checken van gasten is nu geheel automatisch en in veel hotels wordt het door de gast zelf gedaan aan een kiosk waar geen receptionist meer werkt. Een automonteur was tot voor kort een moeilijk beroep dat veel studie, kennis en ervaring vereiste. Niet langer; auto's worden nu afgeleverd met een computer-generated rapport dat precies meldt waar iets fout is gegaan wanneer de auto niet start of niet goed loopt. Aan de hand daarvan wordt een onderdeel vervangen. En dat wordt ook de toekomst van dokters en de functie van medicijnen.
Enerzijds is er de kwaliteitsbeweging die het oude vakmanschap in ere wil herstellen met betere opleidingen en meer erkenning en waardering voor vakmanschap, anderzijds is er de trend naar 'de-skilling', het werk zo vereenvoudigen dat 'skill' niet langer nodig is.

5. Het Singapore-systeem
IJzeren discipline met zware straffen aan mensen die niet luisteren. Het is een staatsvorm van management by fear. Mensen lijken heel beleefd en doen hun werk maar het blijft ijskoud, er is geen commitment of engagement. Bedrijven maken geen gebruik van de hersens en ervaring van hun mensen en het systeem is nooit optimaal.

6. Het Latijnse systeem
Toegepast in Spanje, keihard en ruw management, personeel heeft niets te vertellen of in te brengen, wordt onderbetaald, wordt snel ontslagen. Volkomen verouderd en niet functionerend. In Colombia is er een variant. Personeel wordt continu op arbeidscontracten gehouden van 2 of 3 maanden. Personeel blijft altijd beleefd en service is van een heel hoog niveau maar het blijft management by fear. Personeel is doodsbang ontslagen te worden en blijft dus beleefd en keurig netjes. De nadelen: personeel is niet betrokken, doet of denkt niet mee, de vraag blijft hoe lang dat goed blijft gaan. Het is in ieder geval geen duurzaam systeem. Het leidt niet tot continuous improvement en het leidt niet tot duurzaam succes.

7. Het Arubaanse systeem
Misschien afgekeken van Venezuela? Houd de werkloosheid expres hoog, dan blijven de werkende werknemers dankbaar dat zij tenminste werk en nog enig inkomen hebben. Daaarmee blijven ze rustig en dankbaar. Er is grote angst om het werk en het (onvoldoende) inkomen te verliezen. Houd het onderwijs ook op een laag niveau, houd mensen dom en onmondig, dan blijven ze gedwee en gehoorzaam. Verspreid fantastische verhalen over allerlei fantasma's waarmee de indruk wordt gewekt dat alles fantastisch is in het land, dan voelen de mensen dat ze blij behoren te zijn met zo'n fantastisch land. Herkent u dit als u president Nicolas Maduro van Venezuela op de televisie ziet en hoort spreken? Het gaat allemaal fantastisch of het nu over de revolucion of over de economie gaat!
Onder zo'n systeem is er natuurlijk nooit sprake van kwaliteit. Kwaliteit bestaat niet in Venezuela en helaas ook niet op Curaçao, op Aruba of op Sint Maarten.

(Wordt vervolgd)

Jan de Ruijter is bedrijfsconsultant op Aruba, geeft seminars en cursussen en is bereikbaar op janderuijter@yahoo.com

Onterechte belastingaanslag: wat te doen? (slot)

In het eerste deel van dit tweeluik is de belastingaanslag, het bezwaar en bijkomende onderwerpen behandeld (14 juni). In dit tweede deel wordt ingegaan op de uitspraak op bezwaar, het instellen van een beroepsprocedure tegen een uitspraak op bezwaar, de boetebeschikking en bijkomende onderwerpen.

Tekst: **Arthur C. van Aalst**

1. Uitspraak op bezwaar

Een uitspraak op bezwaar door de Belastinginspecteur volgt na indiening van het bezwaarschrift door de belastingplichtige. Een Belastinginspecteur doet, middels een voor beroep vatbare beschikking, schriftelijk uitspraak op het bezwaar. Indien niet of niet volledig aan het bezwaar tegemoet wordt gekomen, dient de Belastinginspecteur zijn uitspraak op bezwaar te motiveren. Het komt met enige regelmaat voor dat de uitspraak op bezwaar niet wordt gemotiveerd waardoor een belastingplichtige zich genoodzaakt voelt om in beroep te gaan.

Tevens komt het voor dat een Belastinginspecteur niet tijdig uitspraak doet of een uitspraak op bezwaar weigert. Het niet tijdig doen of weigeren van een uitspraak wordt na verloop van tijd gelijkgesteld aan een negatieve uitspraak op bezwaar. Belastinginspecteurs zijn niet tijdig met hun uitspraak indien zij niet binnen negen maanden na ontvangst van het bezwaarschrift een uitspraak hebben gedaan. De termijn kan worden verlengd met ten hoogste negen maanden. Belastinginspecteurs dienen belastingplichtigen schriftelijk en gemotiveerd in kennis te stellen van een termijnverlenging. De Belastinginspecteur is echter wel gehouden om uitspraak te doen zodra dit in redelijkheid van hem te verwachten is.

2. Beroep tegen uitspraak op bezwaar

Als een belastingplichtige het niet met een door de Belastinginspecteur genomen uitspraak op bezwaar eens is, kan hij beroep bij de Raad van Beroep voor Belastingzaken (hierna 'de Raad' of 'Belastingrechter') instellen. Het beroepschrift is een schriftelijke reactie van een belastingplichtige waarin hij gemotiveerd aangeeft het niet met de uitspraak op bezwaar eens te zijn. In de beroepsfase wordt de belastingrechter verzocht om de uitspraak op bezwaar te toetsen aan de geldende wet- en regelgeving.

Het beroepschrift dient onder meer de naam van de belastingplichtige, het adres, het cribnummer en de gegevens van de uitspraak op bezwaar waartegen het beroep is ingesteld te bevatten. Verder dient het beroepschrift gemotiveerd aan te geven waarom de belastingplichtige het niet met de uitspraak op bezwaar eens is. Voor zover niet de gehele uitspraak op bezwaar wordt betwist, dient het beroepschrift zodanig te zijn ingekleed dat uit het beroepschrift kan worden afgeleid welk bedrag wordt betwist.

Let op: deze beroepsprocedure is de laatste mogelijkheid om uw gelijk te halen. Het is op dit moment niet mogelijk om voor belastingzaken in hoger beroep bij een tweede rechtelijke instantie te gaan. In de beroepsprocedure dient een belastingplichtige dus alles uit de kast te halen.

Het kunnen indienen van het beroepschrift heeft, net als bij een bezwaarschrift, een maximale termijn. Binnen twee maanden na dagtekening van het afschrift van uitspraak op bezwaar of het ter post bezorgde afschrift moet het beroepschrift door de secretaris van de Raad zijn ontvangen. Heeft de uitspraak op bezwaar geen dagtekening dan vangt de beroepstermijn in beginsel niet aan. Desalniettemin is het raadzaam om binnen twee maanden na ontvangst te reageren. Belastingplichtigen doen er verstandig aan om een kopie van het beroepschrift bij de Raad te laten afstempelen en van een datum te laten voorzien.

Belastingplichtigen die door omstandigheden meer dan twee maanden voor het motiveren van hun beroep nodig hebben, kunnen een zogenoemd proforma beroepschrift indienen. Door het pro- forma beroepschrift krijgen belastingplichtigen een termijn van zes weken om het beroepschrift aan te vullen. Bij overschrijding van de beroepstermijn volgt niet-ontvankelijkheid, tenzij er sprake is van een bijzondere omstandigheid. Deze bijzondere omstandigheden dient een belastingplichtige aan te voeren en aannemelijk te maken. Van een bijzondere omstandigheid is geen sprake in geval van een griepje, tijdsgebrek of nalatigheid.

3. Zitting bij en uitspraak door de Raad

De Raad doet uitspraak op beroepschriften betreffende belastingen. De Raad bestaat tenminste uit een voorzitter en twee leden. De voorzitter is de President van het Hof van Justitie (hierna 'Voorzitter') of zijn aangewezen plaatsvervanger. De leden worden door de Voorzitter gekozen.

Nadat het beroepschrift van de belastingplichtige door de Raad is ontvangen heeft de Inspecteur de mogelijkheid zijn verweren in een verweerschrift kenbaar te maken. Vaak worden dezelfde bezwaren en motiveringen als in de bezwaarprocedure gebruikt. Na de schriftelijke ronde hebben de belastingplichtige en de Belastinginspecteur de mogelijkheid hun verhaal voor de Belastingrechter te doen. Zij kunnen hun zaak bepleiten en na het pleiten de pleitnota aan de Belastingrechter overleggen. Een zitting duurt over het algemeen ongeveer tien à vijftien minuten, een en ander sterk afhankelijk van het onderwerp, de hoeveelheid feiten en vragen, de complexiteit en de hoogte van het belang.

Een zitting bij een rechter wordt door een belastingplichtige vaak als onprettig ervaren met als gevolg onzekerheid, minder goed uit zijn woorden komen of belangrijke feiten en omstandigheden vergeten. De wetgeving voorziet hierin. Tijdens een zitting kan de belastingplichtige zich door een gemachtigde laten vertegenwoordigen. Gemachtigden zijn in meerderheid belastingadviseurs met ervaring in belastingprocedures. Bij een Belastingrechter is het niet verplicht om te worden bijgestaan door een (fiscaal) advocaat. Een zitting bij een Belastingrechter is in tegenstelling tot bijvoorbeeld een strafzitting niet openbaar.

Nadat de belastingplichtige en de Belastinginspecteur zijn gehoord en geen nadere informatie nodig is, zal de Raad een uitspraak doen. Een uitspraak van de Raad is altijd met redenen omkleed. Zij vermeldt wanneer en door wie zij is vastgesteld en wordt door de Voorzitter en de secretaris ondertekend. Afschrift van de uitspraak wordt door de secretaris gelijktijdig aan de belastingplichtige en aan de Inspecteur gezonden.

De uitspraak van de Raad is definitief, partijen kunnen op dit moment niet in hoger beroep of in cassatie gaan. Het voornemen bestaat om de Raad te vervangen en alle belastingzaken onder te brengen bij de Gerechten in Eerste Aanleg. Tegen een uitspraak van het Gerecht in Eerste Aanleg kan vervolgens hoger beroep bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie worden aangetekend en opvolgend in cassatie bij de Nederlandse Hoge Raad worden gegaan. Een conceptwetsvoorstel voor deze aangepaste rechtsgang ligt bij de verschillende parlementen van de voormalige Nederlandse Antillen klaar.

4. Boetebeschikking

Naast een belastingaanslag kan een Inspecteur een verzuim- of vergrijpboete opleggen. Een boete dient door een Belastinginspecteur te worden opgelegd bij een voor bezwaar vatbare beschikking, de zogenoemde boetebeschikking. In de praktijk wordt een boetebeschikking doorgaans gelijktijdig met een belastingaanslag opgelegd. Belastinginspecteurs kunnen een verlate boete opleggen mits aan de volgende cumulatieve voorwaarden wordt voldaan: (i) de verlate vergrijpboete wordt binnen zes maanden na het opleggen van de belastingaanslag opgelegd, (ii) er is sprake van opzet of grove schuld, (iii) vóór of bij het opleggen van de belastingaanslag is aangekondigd dat er onderzocht wordt of een vergrijpboete kan worden opgelegd.

Het maximum aan op te leggen boete varieert per verzuim of vergrijp. De hoogte varieert tussen een vast, relatief laag bedrag (bijvoorbeeld in geval van een verzuimboete zoals het te laat doen van een belastingaangifte). Tot en met een percentage van de niet opgegeven belasting (in geval van een vergrijpboete), oplopend tot en met 100 procent van de alsnog te betalen belasting.

Alvorens een boetebeschikking ten aanzien van een vergrijpboete wordt opgelegd, wordt de belastingplichtige op de hoogte gesteld van het voornemen om een vergrijpboete op te leggen. Belastingplichtigen kunnen de gronden van deze kennisgeving, binnen een termijn van twee weken, gemotiveerd betwisten. De kennisgeving dient uiterlijk bij het opleggen van de boetebeschikking plaats te vinden. Belastingplichtigen hebben het recht de documenten waarop de vergrijpboete is gebaseerd in te zien.

Boetebeschikkingen worden opgelegd naar aanleiding van een beboetbaar feit. Het komt voor dat ten aanzien van eenzelfde feit twee boetes worden opgelegd. In dergelijke gevallen is alleen de eerst verkregen boete rechtsgeldig opgelegd. De Belastinginspecteur heeft namelijk met de eerste boetebeschikking zijn bevoegdheid om het desbetreffende feit te bestraffen uitgeput.

Tegen een (onterechte) boetebeschikking kan een belastingplichtige bezwaar aantekenen en bij een negatieve uitspraak op bezwaar, in beroep bij de Belastingrechter gaan. Indien een boete gelijktijdig met de belastingaanslag is opgelegd, zal er zowel tegen de belastingaanslag als tegen de boetebeschikking bezwaar moeten worden aangetekend. In de praktijk wordt dit doorgaans in één bezwaarschrift verwoord.

Een boete wordt door een Belastinginspecteur ambtshalve gewijzigd indien de grondslag van de boete wordt verminderd. De grondslag van een boete is de belastingaanslag. Bij een vermindering van de belastingaanslag (in bezwaar of na beroep) hoeft de belastingplichtige niet te verzoeken voor een vermindering van de boete. De boete wordt automatisch verminderd, als de Belastinginspecteur de belastingaanslag corrigeert.

Arthur C. van Aalst is als advocaat-belastingkundige verbonden aan Baker Tilly Dutch Caribbean met vestigingen in Aruba, Bonaire, Curaçao en St. Maarten.

Tandenborstelrecht?!

Niet zoals voor de hand zou liggen al tandenpoetsend staande voor de spiegel in mijn badkamer maar gewoon gezeten achter mijn bureau in mijn werkkamer thuis dwalen mijn gedachten af naar de correlatie tussen tandenborstels en recht.

Tekst: **Mirto F. Murray**

Algemeen wordt aanvaard dat in het oude China in 1498 de eerste tandenborstels gemaakt werden van varkensharen op een steel van bot of bamboe. Het zou tot 1938 duren voordat gebruik gemaakt werd van nylon voor tandenborstels. In 1850 werd voor het eerst tandpasta geproduceerd door de Amerikaan Washington Wentworth Sheffield. De door hem ontwikkelde tandpasta, toepasselijk 'Dr. Sheffields creme' genoemd, werd gemaakt van zeep en kalk en aanvankelijk in een glazen potje verkocht. Pas in 1892 zag de tandpasta tube in de door dezelfde Sheffield opgerichte fabriek het leven.

Het kan volgens mij niet anders dan dat in het recht bij tijd en wijle een tandenborstel een rol speelt. Een niet uitputtende zoektocht leverde het volgende op.

Een dievegge die op 24 november 2008 betrapt werd bij de drogisterij Kruidvat in Breda met een elektrische tandenborstel in haar tas bedacht toen ze eenmaal voor de rechter stond een list. Zij zou de tandenborstel niet gestolen hebben in het Kruidvat waar zij betrapt was maar gekocht hebben in een ander filiaal van Kruidvat. Zij beschikte echter niet over een aankoopbon terwijl de elektrische beveiliging, waarmee alle producten in het Kruidvat beveiligd zijn, op het bij haar aangetroffen exemplaar niet gedeactiveerd was. Zo'n elektrische beveiliging werkt, vertelde de als getuige op de terechtzitting gehoorde assistent filiaalmanager, bij het passeren van de elektronische poortjes in de winkel, dus zowel bij het betreden als bij het verlaten van de winkel. Het Gerechtshof in Den Bosch zag in het feit dat de poortjes niet piepten bij binnenkomst van de kennelijk vingervlugge dame in het Kruidvatfiliaal - gekoppeld aan het feit dat de verdachte niet beschikte over een aankoopbon - voldoende aanleiding haar verhaal als ongeloofwaardig te bestempelen en haar te veroordelen wegens diefstal tot een geldboete van 130 euro (ECLI:NL:GHSHE:2010:BL4077).

In het Amerikaanse Baltimore werd in juni 1997 de 34-jarige Jeffrey van M. 'poging tot moord' ten laste gelegd. Hij zou, gewapend met een semi-automatisch geweer, gericht geschoten hebben op zijn 41-jarige broer Thomas die in kritieke toestand werd opgenomen in het plaatselijk ziekenhuis. Uit de verklaringen van de jongere broer kon al gauw opgemaakt worden dat Thomas boos was op zijn jongere broer omdat Thomas zijn tandenborstel niet kon vinden. Na zich opgesloten te hebben in zijn slaapkamer met een stoel tegen de deurknop besloot Jeffrey te schieten op Thomas toen die de slaapkamerdeur intrapte. Hoe het verhaal, dat uitgebreid beschreven werd in het lokale dagblad de Baltimore Sun, afliep, is helaas niet bekend.

Was in het voorgaande de tandenborstel nog onderwerp van het uit de hand gelopen geschil, in het vooroorlogse Roemenië deed zich in 1936 een bizar voorval voor waarbij een tandenborstel niet zo zeer het onderwerp was maar meer het middel waarmee het strafbare feit werd gepleegd. In het obscure medium The Tuscaloosa News, het dagblad van de gelijknamige stad in de staat Alabama in de Verenigde Staten van Amerika, werd verslag gedaan van een 'tandenborstelmoord' in Roemenië. Tita Cristecu, in 1935 verkozen tot Miss Roemenië als de schoonste van het land, werd dood aangetroffen onder verdachte omstandigheden. Aanvankelijk werd gedacht dat de schone zich zelf van het leven had beroofd, maar noeste speurders waaronder een chemicus vonden vergif in haar bloed en kwamen, na een diepgaand onderzoek, al gauw tot de conclusie dat haar tandenborstel gedoopt was in vergif hetgeen haar uiteindelijk fataal werd.

In het regelzieke Nederland anno nu is een nieuw juridisch fenomeen 'tandenborsteltellen' geïntroduceerd. In het wetsvoorstel 'Huisbezoek voor rechtmatigheid uitkering' dat begin oktober 2012 werd aangenomen door de Eerste Kamer worden aan uitkeringsinstanties zoals de Sociale Verzekeringsbank SVB en de gemeenten meer bevoegdheden toegekend om 'achter de voordeur te kijken' en via een huisbezoek de woonsituatie te controleren.

In Nederland wordt aan twee op zichzelf wonende uitkeringsgerechtigden een hogere uitkering toegekend dan wanneer de twee uitkeringsgerechtigden samenwonen op één adres. De uitkeringsinstanties hebben er dus belang bij om tandenborstels te tellen ten einde vast te kunnen stellen of twee uitkeringsgerechtigden echt apart van elkaar wonen of niettegenstaande twee aparte officiële adressen feitelijk gewoon samenhokken en ten onrechte samen hogere uitkeringen opstrijken.

In 2011 vond het Centraal College van Beroep een verlaging van de bijstandsuitkering met 10 procent terecht nu bleek dat door de uitkeringsgerechtigde ouders ten onrechte was opgegeven dat hun zoon buitenshuis woonde. Het geval wilde dat bij het huisbezoek op het opgegeven adres waar de zoon werd aangetroffen en geen andere persoonlijke zaken dan zijn jas en zijn keyboard. Dit terwijl bleek dat de zoon op dat adres geen 'een eigen kamer, bed of tandenborstel' had (ECLI:NL:CRVB:2011:BT7499).

Soortgelijk werd door hetzelfde college in maart 2014 het aantreffen van slechts een set kleren en een tandenborstel voldoende geacht voor korting op de uitkering (ECLI:NL:CRVB:2014:873). Het is duidelijk dat aan de afwezigheid of juist aanwezigheid van een tandenborstel, niettegenstaande het intrinsieke geringe gewicht van de tandenborstel zelf, juridisch een groot gewicht wordt toegekend.

Elektronicagigant Philips en consumentenproductenreus Proctor & Gamble belandden in 2008 bij het Gerechtshof in Amsterdam met geruzie over elektrische tandenborstels. Inzet van de procedure was de claim in reclame-uitingen dat de FlexCare van Philips meer tandplak verwijderde dan de Oral-B Vitality van Proctor & Gamble. In uitvoerige bewoordingen beargumenteert het Hof waarom Philips ten onrechte in haar reclame-uitingen de indruk wekt dat haar elektronische tandenborstel beter werkt doordat die meer tandplak zou verwijderen, terwijl dat in feite helemaal niet is vast komen te staan. Philips wordt dan ook verboden in haar reclame hiervan melding te maken (ECLI:NL:GHAMS:2008:BG1054).

Tsja, gegeven het feit dat ik de tandenborstel die in het recht als middel bij uitstek gebruikt wordt voor DNA-herkenning in strafzaken en afstammingsprocedures buiten beschouwing heb gelaten, had u vast niet verwacht dat de correlatie tussen tandenborstels en recht zo helder en stralend kon zijn!

Mirto F. Murray is advocaat en vennoot bij SMS Attorneys at law (murray@sms-advocaten.com)

Bestemming Curaçao.

Tussenstop naar Nederland

Naam: Noelis Hernandez Caraballo
Komt uit: Colombia
Business or Pleasure: Pleasure
Aantal dagen: 15

Tekst en foto: **Marja Berk**

Met haar anderhalf jaar oude zoon Jayden geniet Noelis (weer) van Curaçao. Weer, want Noelis heeft eerder op het eiland gewoond. "Ja, ik woonde hier en heb de Albert Schweitzerschool doorlopen. Daarna ging ik terug naar Colombia en heb de studie verpleegkunde gedaan. Maar ja, ik ben toch teruggekomen en uiteindelijk vond ik de horeca veel leuker om te doen. Dus werkte ik als serveerster in restaurants en ben altijd verder gegaan in de horeca."
Noelis leerde in die periode haar Nederlandse vriend kennen en al snel woonden zij samen. "We hebben hier een tijdje gewoond en Jayden werd geboren. Maar mijn vriend wilde terug naar Nederland om voor ons een toekomst op te bouwen. Inmiddels heeft hij een baan als stratenmaker."
Noelis vertrok hierna weer naar Colombia om de papiermolen in Nederland af te wachten. Wat zij het leukste aan Curaçao vindt? "Alles! De cultuur, de mensen. Het is ook heel gemakkelijk op het eiland om nieuwe mensen te leren kennen, het is er ontspannen. En altijd mooi weer natuurlijk."
Ze is van plan in Nederland de horeca-draad weer op te pakken. "Ja, ik heb erg veel ervaring en ik spreek de Nederlandse taal goed, dus het zou geen probleem moeten zijn. Eigenlijk ben ik nu op doorreis naar Nederland, maar wilde daar niet heen voordat ik mijn schoonmoeder nog even van Jayden kon laten genieten. Tenslotte is het een eind weg en ik weet niet wanneer ik weer in de gelegenheid ben om even terug te gaan naar Curaçao."
Inmiddels leeft zij ruim vier maanden gescheiden van haar vriend dus wordt het tijd voor de hereniging. "We vinden het beiden erg moeilijk om zo ver van elkaar vandaan te zitten, maar we hebben altijd voor ogen gehouden dat het voor een goed doel is... de toekomst. Het is ook altijd een emotioneel moment als hij Jayden op Skype ziet. Natuurlijk houden we ook contact via Facebook, we mailen en bellen soms. Maar gelukkig is dat binnenkort voorbij, de papieren voor de verblijfsvergunning in Nederland liggen bijna klaar. Het wachten is nog op één papier van de IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst) maar dat komt ook wel in orde. Jayden heeft een Nederlands paspoort, dus dat maakt de zaak iets gemakkelijker. Daar staat tegenover dat mijn eigen paspoort wat problemen gaf, maar ook die kwestie is inmiddels opgelost. En als het echt helemaal rond is, kunnen we verder gaan met ons leven." Ze verheugt zich, terecht, op de hereniging met haar partner.
De bedoeling is om in de kop van Noord-Holland te gaan wonen. "Dat is gemakkelijker voor het werk van mijn vriend." Ze weet dat het klimaat in Nederland haar gaat tegenvallen. "Ach", lacht ze, "daar moet je gewoon aan wennen. Ik ben eerder in Nederland met vakantie geweest, dus ik weet wat me te wachten staat. Het zal voor mij als Latijns-Amerikaanse niet gemakkelijk worden om er echt te wonen, maar ik ga natuurlijk mijn uiterste best doen me zo snel mogelijk aan te passen. Dus ik zal als eerste een dikke jas kopen." Helemaal vreemd is het kikkerlandje niet voor haar, gezien het feit dat haar moeder met een Nederlander trouwde. "Ik ben dus al een beetje gewend aan de cultuur en de mensen, ook omdat ik altijd met Nederlanders heb gewerkt op Curaçao."
Dat mag allemaal waar zijn, maar die dikke jas Noelis, dat wordt wennen!

Holiday time!

Save and have a local holiday. Ask for our rates & special.
Friends or family over? The fun place to stay is:

Limestone Holiday

on the beautiful Spanish Water bay.
Apartments with all facilities,a private beach & pool:
sunbath, swim, snorkel or kayak.
Enjoy, football & movies on DirectTV & wifi internet for free.

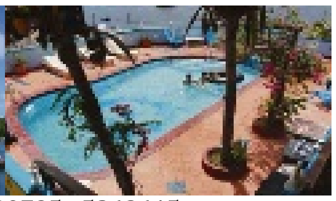

Call: 7673007 - 5290795 - 5263615
Email: LimestoneHoliday@me.com/www.LimestoneHoliday.com